EVANGÉLIKUS HARANGSZÓ

2021 • ŐSZ

A ROMÁNIAI EVANGÉLIKUS-LUTHERÁNUS EGYHÁZ LAPJA

10 A megújulás öröme

14 Halottaink és imaéletünk

30 Reformáció a hétköznapokban

36 Portré: Simion Hegyi Margit

TARTALOM

Hírek 4

Krónika
Legyen a templomban élet! 7

Főpásztori gondolatok 10
A megújulás öröme

Lelkiség
Halottaink és imaéletünk 14

Reformáció ünnepe 18

Harmadvég vasárnap 20

Az egyházi év utolsó előtti vasárnapja 22

Örökkévalóság vasárnapja 24

Olvasmány 26
Pizsamaosztás

Tudatosan Krisztusban 28
Reformáció és halottak napja. Összefonódó emléknapok

Beszéljünk róla 30
Ünnepek és hétköznapok. Reformáció a hétköznapokban

Vezetői 5-ös 32

Evangélikus arcképcsarnok 34
Báró Ambrózy Andor életútja

Portré
Simion Hegyi Margit: 36
Eléggé vérszegényen éltem meg, hogy evangélikus vagyok (1. rész)

KIADJA a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház.

FELELŐS KIADÓ: Adorjáni Dezső Zoltán püspök
FELELŐS SZERKESZTŐ: Boldizsár Beáta
HÍRSZERKESZTŐ: Fogarasi Szép Krisztina
OLVASÓSZERKESZTŐ: Rostás-Péter Emese
KORREKTÚRA: Szenkovics Enikő
ROVAT- ÉS TARTALOMSZERKESZTŐ MUNKATÁRSAK:
BENKŐ TIMEA, ADORJÁNI DEZSŐ ZOLTÁN (EH2020-)

SZERKESZTŐSÉG: 400105 Kolozsvár / Cluj-Napoca
B-dul 21 Decembrie 1989, nr. 1
TEL.: 0264-596-614
E-MAIL: evangelikus.harangszo@gmail.com
www.evangelikus.ro

CÍMLAPFOTÓ: Váczi Roland
FOTÓK: Kiss Gábor, Horváth Csaba, László Feri, Tamás Eszter, Váczi Roland, internet: iStock, Pixabay, theartnewspaper.com

GRAFIKAI ÉS MŰSZAKI SZERKESZTÉS: IDEA PLUS, Kolozsvár, Könczey Elemér, Fazakas Botond
NYOMDAI MUNKÁLATOK: IDEA Nyomda, Kolozsvár

Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

EVANGÉLIKUS.RO
ROMÁNIAI EVANGÉLIKUS-LUTHERÁNUS EGYHÁZ

TÁMOGATÓK:

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY TÁMOGATÁSÁVAL

RMDSZ COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY

nordkirche weltweit

ISSN 1844-1793

Ára 10 lej

9 771844 179214 03

Fejet hajtás és felelősségtudat

BOLDIZSÁR BEÁTA
felelős szerkesztő

Lapunk éves témája a megújulás, ehhez kapcsolódik őszi lapszámunk címlapja is, melyen a kívül-belül megújult kolozsvári Pietati templom oltártere látható. A műemlék templom és püspöki székhelyünk épületegyüttesének újraszentelése igazi ünnepnap volt egyházunk életében. Az ilyen látványos megújulások mindig alázatra késztetik az embert, a szolgáló lelkipásztort, hogy ne felejtsen el fejet hajtani és hálát adni Alkotójának a kapott áldásért. Ezzel a főhajtással egyszerre szólal meg a lelkiismeret imára hívó hangja: add, Uram, hogy a te pásztoraidra bízott lelkek megújulása is ilyen látványosan gyönyörű legyen!

2021 őszén már-már összeroppan a koronavírus-járvány negyedik hulláma miatt a romániai egyészségügy. A tehetetlenség, düh, kiszolgáltatottság, bizonytalanság még mindig őrli a családok mindennapjait. Ebben a terhelt jelenben kívánunk lelki táplálékot nyújtani olvasóinknak. Míg 2020. őszi lapszámának középpontjában a hálaadás és reformáció állt, addig idei lapszámunk a reformáció és halottak napja kapcsolatára, az egyházi év utolsó vasárnapjaira helyezi a fókuszt. Célunk az, hogy olyan tartalmakkal segítsük olvasóink lelki elmélyülését, amelyek évszámtól, évfolyamtól függetlenül érvényesek maradnak.

Lelkiség, Olvasmány, Beszéljünk róla, valamint Tudatosan Krisztusban rovataink tartalmi szempontból kiegészítik egymást. A V5 rovat személyes hangvételű biztatásai mellett pedig érdemes értő figyelemmel elolvasni báró Ambrózy Andor életrajzát, példaértékű munkásságát az Evangélikus Arcképcsarnok rovatunk igyekszik megismertetni az utókorral. Végül, de nem utolsósorban hadd szóljak Portré rovatunk alanyáról, Simion Hegyi Margitról. Élettörténete hihetetlenül szépen tükrözi a Trianon utáni erdélyi valóságot. Egyszer a fájdalom, máskor az öröm hasít az olvasóba, arról értesülve, hogy miként élték meg családok a 20. század megpróbáltatásait, hogyan voltak képesek főnixmadárként megújulni és életüket Isten tenyerébe helyezni. Portré rovatunkat két részletben közöljük, az interjú folytatását téli lapszámunkban olvashatják.

Kívánok tartalmas olvasást, Isten jelenlétében eltöltött csendes perceket!

FELSZENTELTÉK A BESZTERCEI EVANGÉLIKUS BÖLCSŐDÉT ÉS ÓVODÁT

Ünnepélyes keretek között adták át október elején a besztercei evangélikus-lutheránus egyházközség *Bölcsőde, óvoda és oktatási központ*ját. Az intézmény a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében, Magyarország kormányának támogatásával épült fel. Besztercén eddig nem volt önálló magyar bölcsőde és óvoda, ezért az oktatási központ hiánypótló létesítmény. Az új épület közel hatvan óvodás és bölcsődés gyereket tud fogadni, ezenkívül délutáni tevékenységeknek és foglalkozásoknak is helyet biztosít. A szentelési ünnepségen Adorjáni Dezső Zoltán püspök elmondta: „A keresztény pedagógia és nevelés középpontja az az isteni szeretet, mely nem feltételekhez kötött, nem teljesítménycentrikus, nem érdemalapú, hanem szabad, szeretettel alkot, formál és gazdagít. A mi nevelésünk célja szeretettel és türelemmel felmutatni és átadni azt az igazságot, mely szerint egyetlen út vezet a jó, az ép, egészséges életre, ez pedig az Isten személyes, mély, őszinte megismerése. Legyen ez a besztercei óvoda helye és szép kiindulása ennek a csodálatos ismeretnek, ahol jelen van az Isten.”

ÁTADTÁK A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK SZÁMÁRA ÉPÜLT ELSŐ ERDÉLYI ÓVODÁT SEPSISZENTGYÖRGYÖN

Október 8-án adták át Sepsiszentgyörgyön az Irgalmas Samaritánus Keresztyén Oktatási Központot, amely a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében, Magyarország kormányának támogatásával épült fel. Az evangélikus oktatási központ célja a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek korai fejlesztésének az elősegítése. Az intézményben működő bölcsőde és óvoda mellett délutánonként az iskolás gyerekeknek tartanak foglalkozásokat és alternatív tevékenységeket. Az intézmény létrehozói és működtetői (a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház és az Irgalmas Samaritánus Egyesület) fontosnak tartják, hogy a kiemelt figyelmet igénylő bölcsődések és óvodások mellett az iskolás gyermekek hatékonyabb fejlődését is segítsék. Az evangélikus oktatási központban csoportos és egyéni foglalkozások is helyet kapnak, úgymint: logopédia, gyógytorna, csapatsportok, csapatjátékok, kézműves-foglalkozások, táncoktatás, éneklés, bábelőadás, ünnepi műsorok.

ÁTADTÁK A ZAJZONI RAB ISTVÁN-DÍJAKAT

• Zajzoni Rab István-díjjal tüntették ki október 10-én a kétszáz éves tatrangi evangélikus templomot. A díjat 2006-ban hozták létre Brassóban, és azok a személyek vagy társaságok részesülnek benne, akik vagy amelyek Hétfalu és a magyarság művelődési, oktatási, szellemi, egyházi, gazdasági életében kimagaslóan tevékenykedtek, életművükkel hozzájárultak az értékek gyarapításához és népszerűsítéséhez, s ezáltal a nemzeti közösség példaképeivé váltak. Az ünnepségen a tatrangi templom mellett ft. Tőkés László református püspöknek, Florikievitz László bélyeggyűjtőnek és a hagyományok ápolásában jeleskedő Gödri Annának adták át a Zajzoni Rab István-díjat. A templomnak járó díj átvételekor Gödri B. Alpár tatrangi lelkész kihangsúlyozta: a díj a helybeli evangélikus csángó nép kitartását jelzi, hiszen volt erejük, és mindenekelőtt hitük harmadszor is nekifogni a templomépítésnek. Mindemellett figyelmeztetett arra, hogy nekünk, mai hívőknek, kötelességünk ápolni azt az örökséget, amelyet eleink kínkeservesen felépítettek és ránk hagytak. Tatrangi lelki otthonunk felújítása, szépítése nem kedélyállapot kérdése, hanem igen komoly és nemes feladat. Összefogásra, áldozatokra és sok munkára van szükség ahhoz, hogy templomunk még sok évszázadon keresztül hirdesse csángó népünknek: az Úr a mi Erős Várunk!

KIÁLLÍTÁS PETRŐCZY KATA SZIDÓNIA EMLÉKÉRE

• *Vigasz a versben és imában* címmel nyílt kiállítás és emlékszoba a kutyfalvi Degenfeld-kastélyban, Petrőczy Kata Szidónia, az első magyar költőnő és műfordító emlékére. A kiállítással a 17. századi költőnő megpróbáltatásokkal teli, példaértékű életének eseményeit idézik meg. Báró Petrőczy Kata Szidónia férjével, Pekry Lőrinccel életének több szakaszában is a kutyfalvi birtokon élt, a mai kastély elődjeként számontartott udvarházban. Ma ismert verseit másfél évszázaddal a halála után, első erdélyi otthonának – a magyarózdi kastélynak – ódon limlomai közt fedezték fel. A 45 verset tartalmazó kéziratos könyvével helyet kapott a legjobb barokk költőink sorában.

A kiállítás kilenc pannóból és hat tárlóból áll. A pannókhoz kapcsolódó tárlókban a költőnő versei, imái, levelei kaptak helyet, köztük egy különösen szép magánima, továbbá egy kehely fényképe, amit ő adományozott az evangélikus egyháznak. A Petrőczy Kata Szidónia által adományozott, restaurált kehely és paténa a kiskapusi evangélikus egyház birtokában van.

DOBOGÓS HELYEN A SEPSISZENTGYÖRGYI ZELENÁK DÁVID

• Október 4–11. között az olasz város, Ferrara adott otthont az első Suds Euro Trigames sporteseménynek, amelyen kizárólag Down-szindrómás sportolók vehettek részt. Az európai regionális és nemzetközi eseményen 17 országból több mint 400, kiemelt figyelmet igénylő fiatal versenyzett, 8 sportágban: atlétika, úszás, asztalitenisz, tenisz, futball, kosárlabda, cselgáncs és szinkronúszás. Romániát négy sportoló képviselte, köztük volt Zelenák Dávid evangélikus sepsiszentgyörgyi úszó is. A városi Paolo Mazza Stadionban megrendezett versenyen Dávid kiemelkedő eredményt ért el: négy érmet szerzett, amelyből egy arany, három pedig ezüst.

BEJELENTETTÉK A 2022-ES SZÉLRÓZSA EVANGÉLIKUS IFJÚSÁGI TALÁLKOZÓ MOTTÓJÁT

Legutóbbi budapesti összejövetelén jelentette be a Szélrózsa-tízek a következő evangélikus ifjúsági találkozó mottóját, ennek jegyében szerveződnek majd a fesztivál áhítatai, bibliatanulmányai, fórumbeszélgetései és egyéb programjai. A 2022. július 13–17. között Gyulára tervezett Szélrózsa hívómondata: „Közöttetek van". A fesztivál alapgondolata a Lk 17,20–21-re épül, ebben az igerészben Jézus arról beszél, hogy az Isten országának eljövetele nem kiszámítható és lokalizálható, az ember számára nem megragadható, természetét illetően minden mástól különbözik. Jézus azt mondja, hogy az Isten országa közöttünk van! A szervezők remélik, hogy ez az alapgondolat sokak fantáziáját és lelkét megmozgatja majd. A kétévente tartott Szélrózsa ifjúsági találkozón rendszeresen részt vesznek egyházunk fiataljai. Bízunk abban, hogy 2022-ben ismét találkozhatnak az erdélyi és a magyarországi fiatalok.

BEIKTATTÁK HIVATALÁBA LELKÉSZÜNKET, AZ LVSZ-KÖZPONT TANULMÁNYI IGAZGATÓJÁT

A wittenbergi Szent Marien templomban október 6-án iktatták be tisztségébe lelkészünket, Nánási Sámuelt, a wittenbergi LVSZ-Központ tanulmányi igazgatóját. Nánási 2020. október elsejétől tölti be ezt a tisztséget, viszont a koronavírus-járvány miatt kialakult helyzetben csak egy évvel a munkakezdés után iktathatták be hivatalosan. Az új tanulmányi igazgató Joachim Zirkler lelkész munkáját vette át, aki 2014-től vezette a központot. Az intézményt, amely számos konferenciának, gyűlésnek, kiállításnak ad otthont, 2008-ban hozta létre a Lutheránus Világszövetség, a tagegyházai kapcsolattartó központjaként.

A MAGYARORSZÁGI ELNÖK-PÜSPÖK LETT A MARTIN-LUTHER-BUND ÚJ ELNÖKE

Magyar egyházvezetőt választott a németországi, erlangeni székhelyű Martin-Luther-Bund elnökévé a szervezet közgyűlése október 8-án Wittenbergben. 2022. január 1-jétől dr. Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke tölti be – a szövetség történetében az első külföldiként – ezt a tisztséget.

A Martin-Luther-Bund a 19. században alakult meg azzal a céllal, hogy a Németországból kivándorolt evangélikusokat hitéleti szempontból gondozza. A 20. században a figyelem középpontjába a kelet- és közép-európai lutheránus egyházak megsegítése került. A hangsúly azóta is a szórványban élő evangélikusság helyben való támogatásán van, mind lelki-szellemi, mind anyagi értelemben,

ösztöndíjak biztosításával, konferenciák szervezésével, kiadványok megjelentetésével. A szövetség szorosan együttműködik a Németországi Egyesült Evangélikus-Lutheránus Egyházzal, amely a Martin-Luther-Bundon keresztül valósítja meg a kelet-európai egyházak felé irányuló segélyintézkedéseit. Forrás: evangelikus.hu

Legyen a templomban élet!
Újraszentelték a gyönyörűen restaurált kolozsvári Pietati templomot

Legyen a templomban élet! – hangzott el a külsőleg és belsőleg is gyönyörűen megújult kolozsvári evangélikus-lutheránus műemlék templom újraszentelésén szeptember 24-én. A rendezvényen egyházi és világi elöljárók, számos lelkész részvételével tartottak hálaadó istentiszteletet. Az ünnepség szabad téren kezdődött, majd a résztvevők bevonulhattak az istenházába, melynek homlokzatán megújulva ragyog a kezdetektől ott álló felirat: Pietati (’a kegyességnek’). Püspökök, lelkipásztorok, politikusok és a kincses városbeli hívek jelenlétében szentelték újra az épületet, amelynek alapkőletételére 1816-ban került sor, a templomot 1829-ben szentelték fel. Most hatesztendőnyi munkával restaurálták, összesen közel tízmillió lejből.

Az épület felébredhetett Csipkerózsika-álmából

Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök úgy fogalmazott, a város egyik legértékesebb műemléképület-együtteséről van szó, amelynek alapjai a 13. századból származnak, így a templom mai arculata magán hordozza a történelmet. Kifejtette, a 16–17. században emelt falakhoz a 19., 20. és a 21. is hozzátesz, így alakult ki az „evangélikus sziget” arculata, amely évszázadok óta meghatározza a Főtér sarkát. „Az épület Isten kegyelméből felébredhetett Csipkerózsika-álmából, és bár sokan méltányolják gyönyörűen megújult muzeális értékeit, a legfontosabb mégis az lenne, hogy egy templom ne múzeum legyen. Európa-szerte látni istenházákat, amelyek már nem templomként működnek, hanem esetleg vendéglőként, vagy egyenesen lerombolják őket. A kereszténységnek nem szabad muzeális értékké válnia. A templomnak élőnek kell maradnia, az a fontos, hogy a templomokban élet legyen, hiszen a léleknek szüksége van táplálékra” – fogalmazott Adorjáni Dezső Zoltán. Mint mondta, Isten háza magasabb rendű valóság hordozója, a banalitásból kiemelt tér, a határtalan lét behatárolt modellje. „Az ünnep nem a kőfalakról, hanem a lelkekről szól. A megújult falak közt arra kérjük Istent: töltse be erejével a bizonytalanság állapotában lévő embert.”

KISS JUDIT
újságíró,
Kolozsvár

Képek: Kiss Gábor

Áldott legyen minden lelkész, aki az Urat szolgálja!

Az ünnepségen megemlékeztek arról is, hogy száz évvel ezelőtt, az 1921. július 26-i zsinaton alakult meg az önálló magyar evangélikus egyház, így a mostani újraszentelés identitásmegőrző szerepe is fontos. „Száz év után megerősödik a hitünk, és az épületek újjászületéséért is hálásak vagyunk” – hangzott el a rendezvényen. Adorjáni Dezső Zoltán arról is szólt, a kisebbségi sorsban gyakran hangzik el a „megmaradás” és a „megőrzés” fogalma, azonban legalább ennyire fontos az „alkotás” és a „gyarapítás” is, vagyis nemcsak az értékek átmentése és megőrzése, hanem új értékek teremtése is. „A templom a megváltó Isten és a megváltandó ember találkozásának színhelye, ezért is fontos átmenteni a következő nemzedékeknek. Áldott legyen minden lelkész, aki az Urat szolgálja. Ti magatok is, mint élő kövek, épüljetek fel lelki házzá” – fogalmazott a püspök.

Az ünnepség keretében újraszentelték az oltárt, a keresztelőkövet és az orgonát is. Szakemberek szerint a hangszer nem csak Kolozsvár, hanem Erdély legnagyobb és legjobb pneumatikus hangversenyorgonája. A Johann Gentiluomo bécsi akadémiai festő által készített oltárképet Marosvásárhelyen, Kiss Loránd műhelyében restaurálták, az 1721-es, kagylódíszes kupájú kő keresztelőmedencét Nagy Benjámin kőrestaurátor műhelyében. „Áldott legyen a gyülekezet, amely imádsággal veszi körül a keresztelőkövet nemzedékről nemzedékre. Áldott legyen mindenki, aki megszólaltatja az orgonát” – hangzott el. Az istentiszteleten az egybegyűltek olyan énekeket énekeltek, amelyek az istenháza megújulásáért érzett hálát fejezik ki: „megújult immár házad nékünk”, „szent hajlékod immár ékes”, „legyen ez a hála háza”. A karzat alatti részben gyerekeknek szánt, üvegfalakkal rendelkező kuckót alakítottak ki, ahová az édesanyák, apukák bemehetnek gyerekeikkel. Fehér Attila főtanácsos-esperes, a felújítási projekt egyházi koordinátora kiemelte, nagy összefogás eredményeként újulhatott meg a kolozsvári templom és az azt övező épületegyüttes, amelyben a levéltár, a Reményik Sándor Galéria, az egyházközség

irodái is helyet kapnak. Köszönetet mondott az anyagi és szakmai támogatásért mindenkinek, akinek a jóvoltából megvalósulhatott a hatévnyi felújítási munka. „Legyenek sokan itt, töltsük meg élettel ezt a teret! És adjunk hálát, mert manapság sokan megfeledkeznek a hálaadásról” – hangoztatta Fehér Attila.

Csak az épít és újít meg, akinek van jövőhite

Kelemen Hunor miniszterelnök-helyettes, az RMDSZ elnöke köszöntőbeszédében kiemelte: a templomban magunk mögött hagyjuk a profán időt és teret, itt megszentelt tér és idő veszi körül az embert. A politikus arról beszélt, sok tekintetben válság tapasztalható a világon, milliók nélkülöznek, háborúk dúlnak, közben az emberiség nagy része a gépek világában tölti az életét, miközben az értékeink is válságban vannak. „Nem lehet elszakítani a gyökereinket, hiszen elsivatagosodik a lélek. Bizakodóak is lehetünk, hiszen nemcsak arról lehet beszélni, hogy kiürülnek a templomok, hanem meg is újulnak, ugyanis az embernek szüksége van a szent térre. Csak az épít és újít meg, akinek van jövőhite” – mondta Kelemen Hunor. A politikus arról is beszélt, hogy az elmúlt harminc évben felgyorsult a kivándorlás üteme, ezért arra kell fektetni a hangsúlyt, hogy ne ürüljenek ki a templomok és az iskolák. „Kihívást jelent a politika és a közélet számára is, hogy olyan tendenciákat próbáljon érvényesíteni, amelyeknek köszönhetően ez az irány lelassul vagy megváltozik. Ugyanakkor a magyar identitás, nyelv, kultúra megőrzésére is nagy hangsúlyt kell fektetni” – fogalmazott a miniszterelnök-helyettes.

A közös építkezés táplálja a közös értékrendet

A magyar kormány nevében Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára üdvözölte az evangélikus templom felújítását. Mint mondta, a magyar kormány 2010-től azon munkálkodik, hogy egységesítse a magyar nemzetet, és hála Istennek alig van nap, hogy a Kárpát-medencében ne avassanak fel megújult

vagy újonnan épült közösségi teret: óvodát, iskolát, templomot, közösségi házat. „A közös építkezés táplálja a közös értékrendet. Támogatjuk a szülőföldön való boldogulást, a nemzet szellemi és lelki megújulását. 2010 és 2020 között 1600 templomot, plébániát, parókiát, közösségi teret újítottunk meg. 2021-ben is az a fontos, hogy őrizzük meg magyarságunkat és hitünket” – fogalmazott Potápi Árpád János. Az ünnepségen részt vett Brendus Réka, a budapesti Miniszterelnökség nemzetpolitikai államtitkárságának főosztályvezetője is. Cseke Attila, a bukaresti kormány fejlesztési minisztere kiemelte, a gyökerek, az értékek, a jövő és az örökség azok a kulcsfogalmak, amelyek a közösség megmaradását szolgálják. „A közösségnek is gyökerekre van szüksége. A kolozsvári evangélikus templomnak nemcsak az infrastruktúrája újult meg, de a kolozsvári evangélikusok és a kolozsvári magyarság gyökere is megerősödött. Az általunk hátrahagyandó örökség is fontos, és a kolozsvári evangélikusok ezzel a templommal igazi örökséget hagynak a következő nemzedékekre” – mondta Cseke Attila. A rendezvényen az újraszentelést és megújulást méltatta Victor Opaschi bukaresti vallásügyi államtitkár is. Az újraszentelési ünnepségen a brassói evangélikus ifjak Mátka népdalkórusa énekelt, az orgonán Horváth Zoltán és Erich Türk játszott, és rézfúvós együttes játékát is hallhatta a közönség.

A megújulás **öröme**

Adorjáni Dezső Zoltán püspök 2021. szeptember 24-i igehirdetése a kolozsvári Pietati műemlék templom és püspöki székház újraszentelésén.

***„Nem tudjátok, hogy ti Isten temploma vagytok, és az Isten Lelke bennetek lakik?”* (1Kor 3,16)**
***„Ti magatok is mint élő kövek épüljetek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.”* (1Pét 2,5)**

ADORJÁNI
DEZSŐ ZOLTÁN
püspök

Kedves Testvéreim a Jézus Krisztusban!

Hálás vagyok Istennek, hogy hat esztendő – konok, kitartó munkájának köszönhetően ma átadhattuk a gyülekezetnek, a helyi közösségünknek, a városnak az egyik legértékesebb kolozsvári épületegyüttest, a mi lelki otthonunkat, az Insula Lutherana Claudiopolitanát. Olyan épületegyüttesről van szó, amely magán viseli a várostörténet egészének jegyeit. Vannak itt 14. századi épületrészek, a 16. és 17. században felhúzott falak, a végső arculatát pedig a 19. század első fele adja meg, ötvözi egységbe az egészet, és még hozzátesz a magáéból a 20. század is. Így alakult ki a mi szeretett Insula Lutheranánk, amelyre nagyon büszkék vagyunk.

A kincses városnak sok szép, régi és értékes épülete, monumentális temploma van. Az evangélikus templom nem a legnagyobb, nem is a legrégibb vagy a legértékesebb műemléke a városnak, de kétségtelen, hogy az egyik legszebb, az egyik legelegánsabb. Az épületegyüttes évszázadok óta a belváros képének meghatározó eleme. […]

Kettős hálaadás ez a mai alkalom. Egyrészt a megújulás örömeért adhatunk hálát, a jövő iránti reménységgel, előretekintő bizakodással a lelkünkben. Igen, bízunk abban, hogy Isten a külső megújulással együtt megadja a belső, a lelki, a hitbeli megújulást is. Megerősíti bennünk a reménységet, hogy itt, Kolozsváron az evangélikus gyülekezetben továbbra is lesz élet, lesz növekedés és lesz jövő. Másrészt a mai istentisztelet az emlékező, a visszatekintő hálaadás alkalma is. Kereken száz éve annak, hogy az I. világháború után, a trianoni békeszerződés következményeként az ún. „árván maradt” harminchárom magyarhoni ágostai hitvallású evangélikus gyülekezet, amely a határmódosítás révén átkerült Romániához, nagy nehézségek árán, de töretlen elszántsággal megszervezi az önálló Erdély-Bánáti Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyházat, a mai egyházunk jogelődjét. Száz éve, 1921. július 6-ra hívták össze ide a kolozsvári templomba azt a zsinatot, alakuló közgyűlést, amely kimondta az új kerület megalakulását.

Nyilván e történelmi pillanatra nem tudunk felhőtlen örömmel emlékezni – egyházunkat valójában a politikai helyzet kényszerítette erre a lépésre. Mégis okunk van a hálaadásra, mert a történelem Ura a nehézségek, a próbatételek ellenére megtartott minket, sőt a megváltozott új sorshelyzetben életet és jövőt adott.

Kedves testvérek, amikor kívül-belül elkészültek a munkálatok, és az egész épületegyüttes kibontakozott Csipkerózsika-álmából, a legújabb kommunikációs lehetőségeket is felhasználva ország-világ számára igyekeztünk bemutatni ezt a remekművet. Számos képet tettünk a 300 éves keresztelőmedencéről, a 200 éves oltárképről, a 100 évesnél idősebb, remek hangversenyorgonáról és sok egyéb részletről. Örültem annak, hogy rengetegen megtekintették a képeket, és egyértelműen pozitív visszajelzéseket kaptunk.

Egyik kedves ismerősöm a képeket látva azt írta nekem, hogy most döbben rá, milyen muzeális értéket képvisel az evangélikus templom is – nem csak a Farkas utcai vagy a Szent Mihály-templom jelentős ebből a szempontból. Egy másik ismerősöm, aki kedveskedni akart nekem, szintén ezt erősítette meg, és még számos hasonló jellegű üzenet érkezett. Az egyik legkedvesebb hozzászólás az volt: végre Kolozsvár egy új múzeummal gyarapodott.

Drága testvérek, igaz ugyan, hogy egy ilyen épület és ami benne van, az műemlék, illetve műkincs, de ami a történelmi jelentőségű műemlékeinket illeti, én azért imádkozom, azért dolgozom, hogy egyetlen templomunk se váljék múzeummá. Régi tárgyak, műkincsek, művészi alkotások raktárává. A templom, és ami benne van, ne váljék csupán gyűjteménnyé, látogatható kultúrkuriózummá. A templom lényegében különbözik a múzeumtól, ennél sokkal több.

[…] Kedves testvérek, a templomnak nem az célja, funkciója, hogy múzeummá legyen, nem az a rendeltetése, hogy régiségek, holt értékek tárháza legyen. A templomnak nem a kongó üresség a rendeltetése, hanem az élet, az új élet szolgálata!

Kisebbségi sorshelyzetünkben gyakran használjuk a paradigmatikus, kultikus töltetű szavainkat – a *megmaradás* és a *megőrzés* ma egyfajta történelmi imperatívusz, feladat. De legalább annyira fontos még két fogalomnak a bevezetése, illetve gyakorlata: *alkotni és gyarapodni*. Értéket alkotni, és minőségben, mennyiségben gyarapodni, növekedni.

Ez a felújított épületegyüttes pontosan ezt a kettősséget jeleníti meg: a régi megőrzése az új megalkotásával szerencsés szintézist alkot. Vagyis a *restauratio* és a *renovatio* együttesét. *Restauráció (restauro):* visszaállítani, helyreállítani valamit az eredetihez közeli állapotba, megőrizni az eredeti formát, a hagyományt. *Renoválni (re-novare):* megújítani, felújítani, a szó magában hordozza a novo-novus – új – melléknevet. Nekünk pedig ez a feladatunk, lelki értelemben is: az értékek megőrzése, a hagyomány átmentése, illetve az értékteremtés, a megújulás lelki-szellemi munkálása, az élet, a növekedés szolgálata. A legfontosabb érték pedig Isten ismerete!

Ezért más, több a templom, mint bármilyen múzeum. Persze tisztában vagyok azzal, hogy a mai, úgymond progresszív, hatalmi tényezők jobban szeretnék, ha az egész keresztyénség múzeum lenne. A múlt egy ittfelejtett darabja, ami csak akkor elviselhető, ha gyenge, langyos, tehetetlen, kiszolgáltatott. Márpedig ezt a szerepet mi senki kedvéért nem fogjuk eljátszani.

A renovatio és restauratio szintézise azt is jelenti, hogy minden hagyomány, minden örökség

…a templomnak nem az célja, funkciója, hogy múzeummá legyen, nem az a rendeltetése, hogy régiségek, holt értékek tárháza legyen. A templomnak nem a kongó üresség a rendeltetése, hanem az élet, az új élet szolgálata!

Képek: Kiss Gábor

– legyen az szellemi, lelki vagy tárgyi – akkor tölti be rendeltetését, ha maga is él és életet formál, ha lépcsőt jelent a jövő felé, olyan utat, amelyen generációk járnak; óriások háta legyen, ahonnan szétnézve nagy távlatok nyílnak meg előttünk.

A mai ünnepi alkalom, a szentelés jelképekben és lelki tartalmakban gazdag szertartása azt kívánja kifejezni, hogy mi, keresztyén emberek különösképpen ragaszkodunk templomainkhoz. Amint belépünk a megújult, megszépült templomunkba, akaratlanul is megérint ennek a helynek a szelleme – a forma, a szépség, az arányosság és a fény egyedi harmóniája. Megérezhetjük ennek a helynek az egészen sajátos lelki kisugárzását. Békességet és nyugalmat áraszt, megérinti a lelket. Isten háza él! Itt nem csupán kellő esztétikai érzékkel összerakott kőfalak között van az ember. Szent tér ez, Isten számára nagy gonddal elkülönített hely. Ami itt körülölel bennünket, ami itt történik, túlmutat a látható, a tapasztalati valóságon. A templom magasabb rendű valóság, egy egészen más lényeg hordozója.

A maga fizikai valóságában a templom jelkép, szimbólum – Isten háza, az Ég kapuja. A templom a hétköznapiból, a triviálisból, a banalitásból kiemelt, körülhatárolt tér. Paradox módon behatároltságában lesz nyitott a határtalan, a teljes, az örök felé. Jele és jelképe az Örökkévalónak, a Mindenségnek.

A templom, ahol egybegyülekezik Isten népe, ahol Isten-tisztelet van, ott maga Isten különös módon, de valóságosan jelen van.

Pilinszky írja: „A templom Isten háza, akár maga a mindenség. Minden formailag sikerült templom egy-egy világmodell; a kimondhatatlan és ábrázolhatatlan univerzumnak egy-egy lehetséges megfogalmazása…” A határtalan Lét behatárolt modellje.

A templom azonban nem csak jelkép, vagy utalás, asszociáció – nem csak ábrázolása az

Örökkévalónak. Nem emlékhely. Az istentisztelet, az Ige, a Szentségek nem csupán emlékalkalmai és eszközei egy történeti üdveseménynek. Összejövetelünk nem emlékünnep. A templom, ahol egybegyülekezik Isten népe, ahol Isten-tisztelet van, ott maga Isten különös módon, de valóságosan jelen van. Itt és most!

Ez a *káhál*, ez az eklézsia igazi lényege: Isten jelenlétében együtt lenni. Minden, ami itt van, minden, ami itt történik, Isten, Krisztus jelenlétében válik üdveseménnyé, Isten-tiszteletté – templommá! Jézus mondta: *„Ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok köztük."* Ugyancsak Ő jelenti ki, és itt van a szentség megértésének kulcsa: *„ez az én testem és az én vérem"*. Ez az a hely, ahol létrejön a valóságos, a mindent meghatározó találkozás Isten és ember között. Így lesz egy épület eszköze, csatornája, hordozója Isten megnyilatkozásának, amin átvilágít Isten jelenvalósága. Itt érhető tetten Luther nagy és döntő felismerése, krisztológiájának úgymond módszertana: finitum capax infiniti, az a nagy paradoxon, hogy a megtestesülésben a véges befogadja a végtelen létet, Istent.

Egy felszentelt templom akkor tölti be rendeltetését, akkor válik élő valósággá, akkor kezd igazi élettel telítődni, ha Isten az Ő Lelke által jelen van, ha ez a jelenlét betölti a ti szíveteket, betölti az életünket, alakít, formál, újjászül.

A külső építkezés, a megszépülés, a tárgyi renovatio és restauratio nagy munkája befejeződött – most a belsőn, a lelkin a sor. Van egy olyan munkánk, amelyben nincs szünet, nincs befejezés, záróünnepség – ez a lelki ház építése. Folyamatosan építeni a Lélek erejével a lelki falakat, a lelki templomot. Igazából minden nagy külső építkezésünk csak akkor éri el célját, akkor van értelme, ha folytatódik benne a lelki épülés, ha növekedik és erősödik a hit és a szeretet.

Ha szavakban és erős tettekben megnyilatkozik Isten igéje, ha kiárad Isten Szentlelke, akkor ott létrejön az igazi lelki templom, épül a lelki ház.

Kedves Testvérek! Ez az ünnep nem a kőfalaké, nem az élettelen köveké, hanem a lelkeké, azoké, akik hittel, szeretettel, reménységgel, lelkesen, egymásba kapaszkodva Krisztusba épülő lelki falakká állnak össze.

Isten áldása legyen épülésünkön. Ámen.

Halottaink és **imaéletünk**

BENKŐ TIMEA
teológiai tanár,
lelkipásztor

Az egyházi év utolsó időszaka a végső időkre és a végső dolgokra irányítja figyelmünket. Őszi lapszámunk teológiai alapozó írása – elsősorban a keresztény, de a többi kultúrkör hagyományait is felelevenítve – segít tisztázni, hogy mit is jelent evangélikusként gyertyát gyújtani halottaink emlékére, imádkozni elhunyt szeretteinkért. Írásunk kitér arra is, hogy miként kapcsolódik a november 1-jei halottak napi világítás az adventet megelőző utolsó vasárnaphoz, a halottak vasárnapjához.

Virág, gyertya – az emlékezés jelképei

Közlekedési balesetek helyszínén gyakran látunk az országút szélén égő mécseseket, gyertyákat, virágcsokrokat. Családtagok, barátok, ismerősök ezekkel a jelképekkel fejezik ki a földi életből tragikus körülmények között távozott áldozatok iránt érzett kegyeletüket, gyászukat. Emlékeznek. Nincs ez másként akkor sem, amikor tömegek veszítik életüket valamilyen természeti katasztrófa, több áldozatot követelő tömegbaleset, vagy a – számunkra, hála Istennek, csak a híradókból ismert – terrorcselekmények következtében. Ilyenkor idegenek is a tragédia helyszínére igyekeznek, hogy elhelyezzék a kegyelet virágait, és gyertyát gyújtsanak az áldozatok emlékére. Mindezt felekezettől vagy vallásos meggyőződéstől függetlenül teszik. Néhányan talán nem is gondolnak arra, hogy mit is jelent számukra ez a két jelkép: a virág és a gyertya.

Fotó: Kiss Gábor

Már az ókorban szokás volt virágokat helyezni a koporsóra, sírra. Az egyiptomiak virágokkal áldoztak Ozirisznek és Ízisznek, az alvilág istenének és istennőjének, hogy azok majd kegyesen fogadják halottaikat a túlvilágon. Az ókori görögök a holttestre virággal díszített takarót terítettek, hajába babérkoszorút vagy diadémot helyeztek, a sírra pedig liliomot vagy mirtuszvirágot szórtak. A gyertyagyújtás is már kereszténység előtti szokás. A halottkultusz területén védelmező jelentéssel, a démonoktól való védekezés céljából gyújtottak gyertyát a régiek.

De mit jelent számunkra, keresztények számára a kegyelet jelképeként a virág és a gyertya? Mindkettő a feltámadásba vetett hitünk, ugyanakkor az elhunyt szeretteink iránt érzett szeretetünk jelképe. Már az egyházatyák is ilyen értelemben említik a sírokra helyezett virágdíszeket (Hieronimusz, Ambróziusz). A gyertya ezen túl pedig Krisztus-szimbólum, és arra emlékeztet, hogy Krisztus a világ világossága, ami nemcsak ebben a földi életben világít, hanem mint örök fény, az örökkévalóságban is fénylik mindazoknak, akik vele vannak.

Másrészt a gyertya emlékeztet minket a példázatból ismert, kezükben égő mécsest tartó szüzekre és szolgákra (Mt 25,1–12, Lk 12,35).

Halottainkról való megemlékezés az egyetemes könyörgésben

Az evangélikus gyakorlatban több lehetőség van arra, hogy megemlékezzünk elhunyt szeretteinkről. Minden ilyen megemlékezés több, mint egyszerű kegyeleti cselekmény. Amikor megemlékezünk a Krisztus-hitben elhunyt halottakról, abban a hitben tesszük, hogy ők nem semmisülnek meg, hanem az Úrnál vannak (1Thessz 4,13–14), mígnem az utolsó időkben Krisztus visszajövetelekor feltámadnak. A megemlékezés imádságban történik, mely abból a hitből táplálkozik, hogy a szentek közösségében együtt vagyunk mindazokkal, akik előrementek az örökkévalóság útján. Ha ezt komolyan vesszük, akkor tudunk és szabad úgy imádkoznunk halottainkért, hogy ebben az imádságban bizonyságot is teszünk arról, hogy nekünk is, elhunyt szeretteinknek is csak Krisztus által van reménységünk az örök életre. Míg a temetési szertartáson a gyász és fájdalom is kifejezésre jut az imádságban, a halottainkról való megemlékezéskor hálát adunk Istennek az elhunyt életéért, bizalommal imádkozunk a gyászolók, emlékezők vigasztalásáért, és azért, hogy mi magunk is naponta készüljünk arra, hogy hittel távozhassunk a földi életből.

Az imádságos megemlékezésnek több alkalma is lehetséges. Az erdélyi evangélikus istentiszteleti hagyomány nem ismeri, de több evangélikus egyház úrvacsorai liturgiájában minden úrvacsorakor elhangzik a középkori könyörgés: *Emlékezz meg, Urunk, azokról, akik Krisztus békességében távoztak ebből az életből, és minden elhunytról, akiknek hitét egyedül te ismered.*

Már a középkorban kialakult a szokás, hogy a halottakról megemlékeznek az istentiszteleti közösségben a temetést követő héten, a temetés után hat héttel (negyven nap), majd fél év múlva és az egyéves évfordulón. Később általában már kerek évfordulók alkalmával szoktak még megemlékezni nyilvános istentiszteleten. Ilyenkor az egyetemes könyörgésben mondunk emlékező imádságot.

Amikor megemlékezünk a Krisztus-hitben elhunyt halottakról, abban a hitben tesszük, hogy ők nem semmisülnek meg, hanem az Úrnál vannak…

Fotó: László Feri

Meghajlunk szent és mindenkor jó akaratod előtt, amikor megemlékezünk előtted hozzád hazatért testvérünkről/testvéreinkről. Áldunk mindazért a jóért, amit rajta keresztül szeretteinek nyújtottál. Bűnbocsátó irgalmaddal fedezd el mindazt, ami emberi gyarlóság volt benne. Cselekedjél vele kegyelmed szerint, és támaszd fel őt a végső napon üdvösséged örömére. A gyászolókkal éreztesd atyai szeretetedet, és vigasztald meg őket jóságoddal. Mindnyájunkat úgy vezess Szentlelkeddel, hogy bölcs szívhez jussunk, akaratod szerint éljünk, egykor pedig együtt örvendezzünk nálad maradandó örömmel.

Halottak napja és/vagy halottak vasárnapja

Az egyházi év utolsó időszaka a végső időkre és a végső dolgokra irányítja figyelmünket. Az utolsó három vasárnap nevében hordozza ezt a tartalmat: ítélet vasárnapja, reménység vasárnapja, örök élet vasárnapja. De ezeknek a vasárnapoknak az igéi nem csupán az elmúlásról, a földi élet végességéről szólnak, hanem „arról a titokról, amelyet Isten készített el az őt szeretőknek” (Hafenscher Károly). Ez a titok maga az Isten országa, mely már itt van közöttünk, de még várjuk, hogy Isten teljesen elhozza azt. Ez a titok a már igen és még nem kettőssége egyszerre. Mielőtt azonban az egyházi év utolsó vasárnapjait ünnepelnénk, november elején ünnepeljük a halottak napját. Nem evangélikus

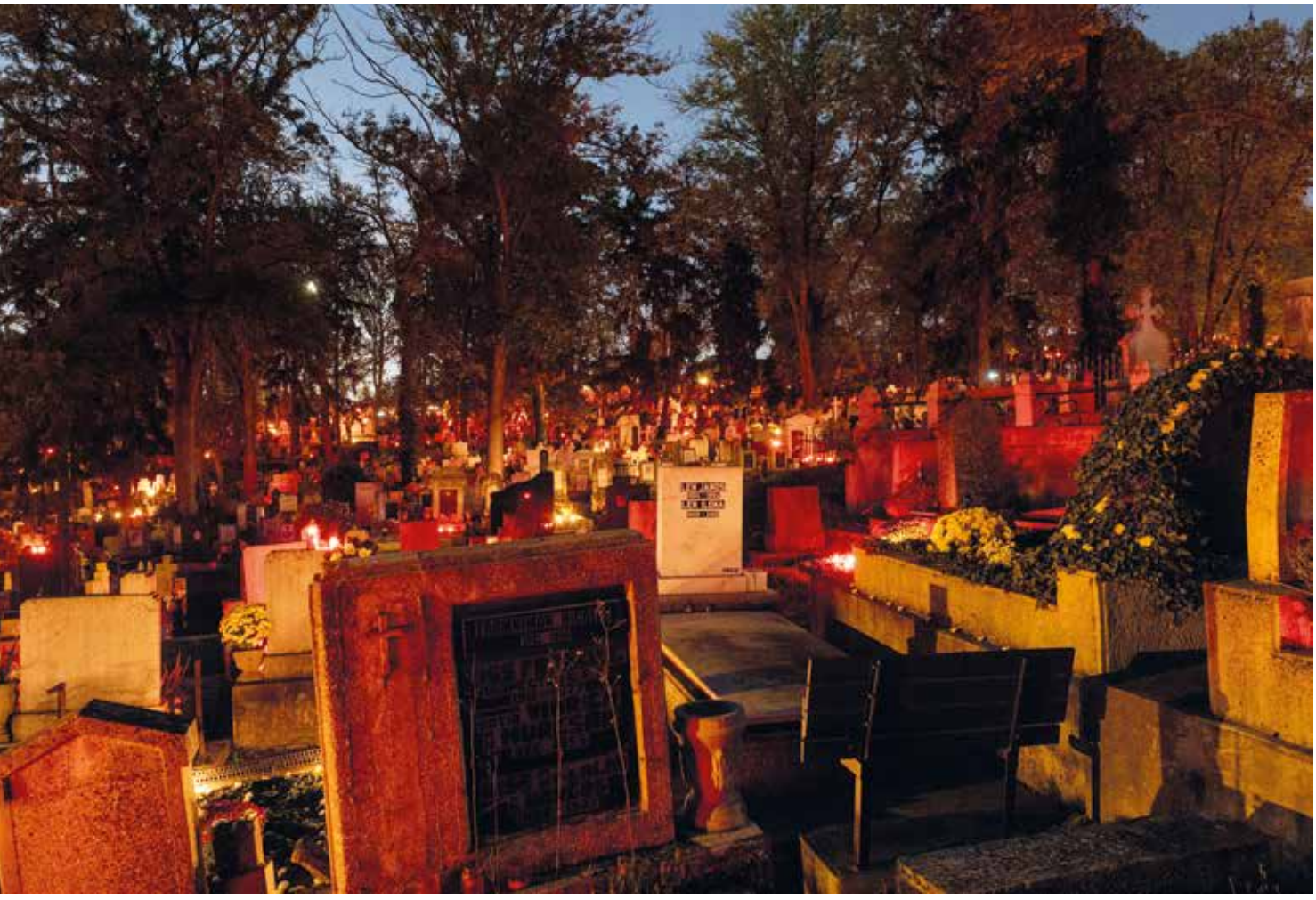

Fotó: Kiss Gábor

…a lutheránusok is szükségét érezték annak, hogy megemlékezzenek elhunyt szeretteikről. Még akkor is, ha az emlékezéssel nem befolyásolni próbálják a halottak sorsát, hanem Isten szent akaratára és irgalmára bízzák azt.

ünnep, mégis az ember lelki szükségének tudható be, hogy evangélikusok is megemlékeznek ezen a napon halottaikról.

Valójában két ünnep egymásra tevődik november elsején. Mindenszentek napja november 1-je, a katolikus meghatározás szerint a már üdvözült lelkek emléknapja, amikor az egyház nem csak azokról emlékezik meg, akiket a római katolikus egyház hivatalosan szentté avatott, hanem mindazokról, akik hitben előttünk jártak és hitünk szerint üdvösséget nyertek. Ugyanezen a napon este kezdődik régi egyházi szokás szerint a november 2-i halottak napja, minden elhunyt hívő emléknapja. Az emléknap első forrása szerint Sevillai Izidor püspök a 7. században előírta szerzeteseinek, hogy pünkösd másnapján emlékezzenek meg a halottakról. Odo clunyi apát tette át az emléknap időpontját november 2-ára. A reformáció egyházai nem fogadják el a halottakról és szentekről való megemlékezést abban a formában, ahogy azt a római katolikus egyház gyakorolja – a mindenszentek napi imában arra kérik Istent, hogy a szenteknek a hívekért mondott közbenjárásáért legyen irgalmas az övéihez. Halottak napján pedig a „tisztítótűzben szenvedő lelkekért” imádkoznak a római katolikusok. Éppen ezek a tanítások késztették arra Luthert, hogy 1517. október 31-én közzétegye egyházújító tanait. Hiszen mindkét tanítás (a szentek közbenjárásáért irgalmaz nekünk Isten, illetve a tisztítótűz képzete) kisebbíti Krisztus üdvtettének jelentőségét.

Ennek ellenére a lutheránusok is szükségét érezték annak, hogy megemlékezzenek elhunyt szeretteikről. Még akkor is, ha az emlékezéssel nem befolyásolni próbálják a halottak sorsát, hanem Isten szent akaratára és irgalmára bízzák azt. Talán éppen azért, hogy az emlékezést elhatárolhassuk a korábbi, általunk el nem fogadott tanításoktól, kalakult egy „másik”, protestáns halottak napja, az egyházi év utolsó vasárnapjára eső halottak vasárnapja. A vasárnap másik megnevezése jelzi, hogy az Isten országa felől, az örök élet felől tekintünk halottaink emlékére is. A protestáns ünnep III. Frigyes Vilmos porosz király nevéhez fűződik. Ő rendelte el 1816-ban, hogy a hozzá tartozó területeken az egyházi év utolsó vasárnapját az elhunytak emlékének szenteljék. Az ünnep hamarosan egész Németországban népszerű lett. Az erdélyi evangélikusok az 1930-as évektől kezdték el szórványosan halottak vasárnapjaként ünnepelni ezt a vasárnapot. Ilyenkor az istentiszteleten felsorolják az elmúlt évben elhunytak nevét, gyertyát gyújtanak emlékükre, és imádságban megemlékeznek róluk a gyülekezeti közösségben. Bár egyre több hazai evangélikus gyülekezetben elterjedt ez a szokás, mégis, továbbra is megmaradt az evangélikusok körében is a november 1-jei megemlékezés halottainkról, leggyakrabban azonban istentiszteleti kereteken kívül, személyes, családi eseményként. Ilyenkor az evangélikusok is felkeresik elhunyt szeretteik sírját, virágot helyeznek el, gyertyát gyújtanak emlékükre.

Akár november 1-jén, akár halottak vasárnapján emlékezünk meg halottainkról, fontos, hogy tisztában legyünk vele, mit is cselekszünk. Az égő gyertyák – templomban vagy a temetőben – biztassanak minket azzal a reménységgel, hogy előrement szeretteinknek és mi magunknak is Krisztus a világosságunk. Ő vezet minket az örökkévalóság útján. Miközben nem múló szeretetünk jeleként elhelyezzük az emlékezés virágait az oltáron vagy a síremlékeken, jusson eszünkbe, hogy amíg ezek el is hervadnak, Krisztus ígérete megmarad: *Én vagyok a feltámadás és az élet: aki hisz énbennem, ha meghal is, él; és aki csak él és hisz bennem, soha meg nem hal* (Jn 11,25–26).

Reformáció ünnepe

„Ezért tehát, szeretteim, ahogyan mindenkor engedelmeskedtetek, nem csupán jelenlétemben, hanem sokkal inkább most, távollétemben is, félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind a szándékot, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően.” **(Fil 2,12–13)**

FEHÉR CSILLA
lelkipásztor,
Barcaújfalu

Egy kis személyszállító repülőgép műszaki meghibásodás miatt elveszítette kapcsolatát az irányítóközponttal, és a kedvezőtlen időjárási körülmények miatt eltévedt, majd kényszerleszállást hajtott végre az őserdőben. A gép összetört, többen meghaltak, sokan megsérültek. De páran közülük, akik erősek és bátrak voltak, nem törődtek bele ebbe a helyzetbe, amiről tudták, hogy mindnyájuk számára a halált jelenti, hanem elindultak, hogy kiutat keressenek a vadonból, és segítséget hívjanak az ott maradottak számára. Hajtóerejük a tudat volt, hogy nem itt van a helyük, és a felelősségérzet a gyengék iránt, akik nem képesek magukért cselekedni. Elszántságukat siker koronázta: valamennyien megmenekültek.

A reformáció is ilyen kiútkeresés volt. Az akkori egyháznak megszakadt a kapcsolata a mennyei „irányítóközponttal”, a saját feje után tájékozódva persze eltévedt, és a bűn (hibás emberi tanítások, erkölcstelen életvitel, hatalmi harc, korrupció, visszaélések) „őserdejének” a foglya lett. Voltak azonban néhányan, akik érezték: nem itt van a helyük, ez a biztos halál, és elindultak kiutat keresni, helyreállítani a kapcsolatot a mennyei „irányítóközponttal”: Istennel. Életveszélyes vállalkozás volt, sokan bele is pusztultak, akik pedig eredményesen túlélték, azok is megszenvedték. Luther Márton számára sokáig az sem volt világos, hogy mit keres, hát még az, hogy miként keresse! Az Isten-keresés akkoriban szokásos módszerei (szerzetesi élet, önsanyargatás, búcsúcédulák) nála nem váltak be: még nagyobb lelki válságba sodorták. A Biblia olvasása és tanulmányozása akkoriban nem volt része a keresztyén életnek. Luther az akkori egyház szemében ezen a szokatlan, sőt ellenszenves módon talált rá arra, akit keresett: a kegyelmes és megbocsátó Istenre. Megértette végre, hogy ennek az Istennek az emberrel kapcsolatos akarata és terve az üdvösség (az örök élet). Ez a terv Istennek tetszésére van, jókedvéből született, irántunk való jó szándékának a jele, ránk nézve az abszolút *jót* jelenti. Érdemes tehát együtt akarni ezt Istennel, és aktív részese lenni az ő üdvözítő munkájának: „Félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket” – írja Pál apostol. Olyanfajta félelemről és rettegésről van itt szó, amit egy képrestaurátor érezhet, amikor egy nagyon régi és nagyon értékes festmény megjavításába fog: belső szorongás gyötri, hogy fuser munkával tönkreteheti a képet, és nemes ambíció lelkesíti, hogy teljesítményével a mester mellé felnőhet. Ez a lelki hozzáállás hiányzott az akkori egyházból, volt azonban helyette arcátlanul merész magabiztosság, miszerint bárki kitermelheti a maga Isten előtti igaz voltát (méltóságát az örök életre), ha szán rá egy kis pénzt vagy jó cselekedetet. A mi Mesterünk igen magasra állította a mércét, amikor az ő Fiát emberré tette, és

A genti oltárkép restaurálás közben. Forrás: theartnewspaper.com

„Félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket” – írja Pál apostol. Olyanfajta félelemről és rettegésről van itt szó, amit egy képrestaurátor érezhet, amikor egy nagyon régi és nagyon értékes festmény megjavításába fog: belső szorongás gyötri, hogy fuser munkával tönkreteheti a képet, és nemes ambíció lelkesíti, hogy teljesítményével a mester mellé felnőhet.

feláldozta miattunk, értünk! Túl értékes ez a kép ahhoz, hogy tétlenül hagyjam tönkretenni, vagy a tudatlanok hozzá nem értésével bemocskolják. Főleg hogy értem lett ez a kép! Az én üdvösségemről szól. Tartozom (a kereszten függő Jézusnak) azzal, hogy hagyjam, hogy Isten terve, akarata a legjobbat hozza ki belőlem, hagyjam, hogy Isten „munkálja bennem a szándékot és a cselekvést”. Istennek szeretett, megszabadított gyermeke vagyok. A munkának ez a része már elvégeztetett. Nekem már nincs mit ezen dolgoznom. Az én feladatom az, hogy szándékaimmal és cselekvéseimmel ténylegesen, láthatóan Isten szeretett, megszabadított gyermekének bizonyuljak, hogy az életem egy tudatos rábólintás, egy nagy ÁMEN legyen Isten velem kapcsolatos jókedvű, jó szándékú tervére. Ámen.

MENNYEI ATYÁM, köszönöm, hogy a kezedbe vetted a sorsomat, és hogy megments, azt is vállaltad, hogy ezt a kezet keresztfához szegezzék. Ne engedd, hogy a te áldozatodat elbagatellizáljam azzal, hogy önrészt követelek a megváltásomban. Add, hogy el tudjam fogadni úgy, ahogyan adod: ingyen, kegyelemből, készen. Segíts nekem, Uram, megszabadítottként úgy élni ebben a rab világban, hogy a golgotai keresztben mások is felismerjék és megkívánják a szabadulás útját! Ámen.

Harmadvég vasárnap

„Ennek idejéről és órájáról pedig nem szükséges írnom nektek, testvéreim, mert ti magatok is jól tudjátok, hogy az Úr napja úgy jön el, mint éjjel a tolvaj. Amikor azt mondják: Békesség és biztonság, akkor tör rájuk hirtelen a végső romlás, mint a fájdalom a várandós asszonyra, és nem fognak megmenekülni. Ti azonban, testvéreim, nem vagytok sötétségben, hogy az a nap tolvajként lephetne meg titeket. Hiszen valamennyien a világosság és a nappal fiai vagytok, nem vagyunk az éjszakáé, sem a sötétségé. Akkor ne is aludjunk, mint a többiek, hanem legyünk éberek és józanok!” **(1Tessz 5,1–6)**

FEHÉR CSILLA
lelkipásztor,
Barcaújfalu

Az egyházi év vége felé közeledve elkezdődik a visszaszámlálás, ezt jelzi a vasárnap neve is. Isten igéje figyelmeztet: az emberiség történetében is egy ilyen visszaszámlálásos időszakban vagyunk, amikor számolnunk kell nemcsak az idő múlásával, hanem az idő lejárásával is: az „Úr napjával” = az Emberfia visszajövetelével = e világ végével. A mai embernek erről így (bibliikusan) szinte lehetetlen beszélni. Számára a világ vége egy természeti katasztrófa, atomháború, légköri katasztrófa, meteoriteső stb. következménye lesz, amit lefegyverkezéssel, természetvédelemmel, tudományos teljesítményekkel talán meg lehet előzni. Eszerint ez egy olyan esemény, amellyel az embernek egyedül kell megbirkóznia. Amiről azonban Jézus és Pál apostol beszél, az nem az ember magányos, kétséges kimenetelű, világmentő küszködése, hanem egy olyan esemény, amelyben Jézus az egyetlen főszereplő (az ember csak statiszta), és amely elkerülhetetlenül lezár egy korszakot, hogy elkezdődhessen egy új. A régi ember ezt nyilvánvaló, kétségbevonhatatlan tényként élte meg, csak változóan állt hozzá a történelem folyamán. Az alapigében szereplő gyülekezet számára az Úr napja örömteli, várva várt alkalom volt, mert azt látták benne, amit kell: Isten kegyelmes szeretetének kiteljesedését, ezért türelmetlenségüket hűtögetni kellett. Ez az időpont Isten kezében van, az ember felől nézve kiszámíthatatlan, váratlan, nem lehet sürgetni. „Legyetek türelemmel!” – volt a jelszó. Az idő múlásával változott a kép: a „világ végéből” kikopott a kegyelem, a szeretet, „haragnak napjává, kínok, ínség napjává” vált, amelyből az Egyház lelki ostort font, hogy azzal kedvére idomíthassa a bűnös embert. A hit célt tévesztett: Isten helyett az egyház intézményébe kapaszkodott, a Jézus Krisztusban nyert kegyelemről pedig mélyen hallgatott a fáma. Az „Úr napja” nem várt, rettegést kiváltó alkalommá torzult a keresztyén ember számára. Ezen próbált segíteni a reformáció: visszaadni a hit, a kegyelem, az üdvösség fogalmainak valódi értékét és értelmét. A lélek végre megbékélhetett a „világvége” kérdésében. Aztán kezdett visszatérni a türelmetlenség. Megszállott számítgatások útján kerek évszámokkal, homályos (bibliai meg nem bibliai) utalásokkal hozták összefüggésbe a világvégét, és jövendölték meg a történelem folyamán már több időpontra is. Nyilvánvalóan tévesen.

A mindenkori emberhez szól az alapige üzenete: a türelmetlen jósokhoz és a legyintgető, magabízó közönyösökhöz: az Úr napja *eljön* (nem lehet sem megelőzni, sem kicselezni), és az Úr napja *váratlanul* jön el (nem lehet előre kiszámítani), mint éjjel a tolvaj. A „tolvaj” hasonlat utal az alkalom kiszámíthatatlanságára, de kifosztó jellegére is, hiszen az a fajta értékrend, amely szerint jelenleg működik a világ, megszűnik, ezzel a nappal odalesz. Van azonban egy másfajta értékrend (a jézusi), amely túléli azt a napot, és amelynek képviselőit ebben a jelenvaló világban „a világosság és nappal fiainak” nevezi az apostol. A világvég eljövetelének váratlan jellege rájuk is érvényes, de számukra nem kifosztottságot, hanem a már meglévőnek (a már közöttünk lévő Isten országának) kiteljesedését hozza.

Annak a napnak az eljövetelével kapcsolatban felelősség hárul ránk: józan és éber készenléti állapotban legyünk, nem pedig a számítgatással (Isten amúgy is más „matematikai” rendszerben gondolkodik) vagy az előjelek erőltetett keresésével legyünk elfoglalva (amikor eljön, az úgyis olyan világos és nyilvánvaló lesz, mint az ég alján átcikázó villámlás). Nem a *Mikor?* a fontos, hanem az *Addig*. Jelenleg a *kegyelem idejét* éljük, amikor Isten részéről időre, odafigyelésre, segítségre számíthatunk. Azért adatott, hogy javunkra fordítsuk. Ehhez olyan életösztönös éberségre van szükségünk, mint a prédára leső vadé vagy a meglesett prédáé, és mint a mások élete, biztonsága fölött őrködő strázsáé. (Mert jól kihasználni ezt az időt: létkérdés!) És arra a szertelenségtől, szélsőségektől, túlfűtöttségtől mentes józanságra, amely kiegyensúlyozott, biztos tartású és állású, mert lábait a krisztusi alapon vetette meg, ahonnan nem tudja kibillenteni sem rémhír, sem csábhír. Ámen.

URAM, KÖSZÖNJÜK, hogy azzal a reménységgel tekinthetünk a te eljövendő napodra, mint a te, még csak töredékekben jelen lévő országodnak a kiteljesítőjére. Add, hogy a nappal és a világosság fiaiként tudjunk jelen lenni ebben a világban, hogy megőrizzük éberségünket az önámító kábulat légkörében, és józanságunkat a szélsőségek csapongásában. Hogy eljöveteled váratlanságát a kellemes meglepetés örömével élhessük meg. Ámen.

Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájunkkal!

Az „Úr napja” nem várt, rettegést kiváltó alkalommá torzult a keresztyén ember számára. Ezen próbált segíteni a reformáció: visszaadni a hit, a kegyelem, az üdvösség fogalmainak valódi értékét és értelmét. A lélek végre megbékélhetett a „világvége” kérdésében.

• *Csontó Lajos: Ne félj című videomű. Forrás: catalog.c3.hu*

Az egyházi év **utolsó előtti** vasárnapja

„Tudjuk pedig, hogy ha földi sátorunk összeomlik, van Istentől készített hajlékunk, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyei házunk. Azért sóhajtozunk ebben a testben, mivel vágyakozunk felölteni rá mennyből való hajlékunkat, ha ugyan nem bizonyulunk felöltözve is mezíteleneknek. Mert mi is, akik e sátorban vagyunk, megterhelten sóhajtozunk, minthogy nem szeretnénk ezt levetni, hanem felölteni rá amazt, hogy a halandót elnyelje az élet. Isten pedig, aki minket erre felkészített, a Lélek zálogát adta nekünk. Tehát mindenkor bizakodunk, és tudjuk, hogy amíg a testben lakunk, távol lakunk az Úrtól; mert hitben járunk, nem látásban. De bizakodunk, és inkább szeretnénk elköltözni a testből, és hazaköltözni az Úrhoz. Ezért arra törekszünk, hogy akár itt lakunk még, akár elköltözünk, kedvesek legyünk neki. Mert mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk Krisztus ítélőszéke elé, hogy mindenki megkapja, amit megérdemel, aszerint, amit e testben cselekedett: akár jót, akár gonoszat.” **(2Kor 5,1–10)**

FEHÉR CSILLA
lelkipásztor,
Barcaújfalu

Az elmúlt vasárnap a világvége eljövetelének mikéntjéről volt szó, a mai igék a világvége mibenlétéről szólnak: az ítéletről és arról, hogy a hívő keresztyén ember számára Isten ajándéka ez az esemény, amire nem félelemmel, hanem vágyakozással, a Jézus Krisztusban nyert reménységgel tekint. Az apostol az átöltözés és átköltözés hasonlataival szemlélteti a mondanivalóját. A sátorlakás a vándorlások korának életformája, az átmenetiség jelképe. A kőház a letelepedést, tartós maradást fejezi ki. A földi élet csupán bizonytalan, kiszolgáltatott sátorlakás, hontalanság, ami azonban átmeneti állapot, mert utána „van Istentől készített hajlékunk, örökkévaló mennyei házunk”, ahová hazaérkezünk. A váltás az Úr Jézus Krisztus visszajövetelekor következik be. Jelenleg a várakozásnak és a „költözködésre” vagy a „ruhaváltásra” való készülődésnek a kegyelmi idejét éljük. Az apostolt is utolérte az akkori hívő ember türelmetlensége, a hontalan vándor emésztő honvágya. Lelki szemei előtt ott lebeg a tökéletes otthon, szemben a jelenvaló tökéletlen, üldözésekkel, zaklatásokkal, fájdalmakkal terhelt, tökéletlen örömöket és boldogságot nyújtó földi élettel. Szerette volna, ha még életében visszajönne Jézus, „hogy a halandót elnyelje az élet”, de ő is tudta, ez nem rajta múlik. Hogy a várakozás ideje kibírható legyen, hogy a hiábavaló vágyakozás ne eredményezzen csalódást, kiábrándulást, elfordulást, Isten az ő

> *A földi élet nem a cél, hanem a cél felé vezető út. Isten Lelke segít, hogy értelmesen, „kedvesen” közlekedj rajta. A halál pedig nem a lényeg vége, hanem a lényeg eleje, úgyhogy ne riadozz! Olyan, mint amikor egy kirándulás végén összecsomagolunk, felszedjük a sátrat, és elindulunk hazafelé.*

Lelkét adta, aki rész abból a másik világból, erő elhordozni ennek a világnak a terheit, záloga, biztosítéka az örök életre vonatkozó ígéret beteljesedésének. „Amíg testben lakunk, távol lakunk az Úrtól, mert hitben járunk, nem látásban” – a Lélek ajándéka ezt a távollakást könnyíti meg: a hitet erősíti, a „látás” hiányát pótolja, és a kétségbeejtő helyzetekben is bizakodni segít. A keresztyén ember feladata a jelenlegi körülmények között nem

a meddő sóhajtozás, tétlen vágyakozás, hanem az arra való törekvés, hogy Isten számára kedvessé, elfogadhatóvá váljék. A földi élet behatárolt, de az embernek mégis van mozgástere, amely rengeteg lehetőséget kínál ahhoz, hogy Isten előtt kedvessé váljék. Az ítélet napján, a nagy „átvilágításkor" számonkérik rajtunk, hogy miként gazdálkodtunk ezekkel a lehetőségekkel. A régi ember számára azt üzeni a mai ige: ne vesd meg ezt a földi életet, mert az örök élet szempontjából értelme és célja van: az Isten előtt kedvessé válás lehetőségeinek tárháza (tár-sátora). A mai ember gyakorlatiasabb: a jelenvaló, megfogható dolgokhoz ragaszkodik, így a földi élethez is („jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok"), és retteg attól, ami ennek véget vet: haláltól, világvégétől. Az ő számára (számunkra) az üzenet: mindazt, ami van, ne értékeld túl, és ne add el érte a lelkedet, mert ha olykor jó is, van nála jobb. A földi élet nem a cél, hanem a cél felé vezető út. Isten Lelke segít, hogy értelmesen, „kedvesen" közlekedj rajta. A halál pedig nem a lényeg vége, hanem a lényeg eleje, úgyhogy ne riadozz! Olyan, mint amikor egy kirándulás végén összecsomagolunk, felszedjük a sátrat, és elindulunk hazafelé. Ámen.

KEGYELMES ISTENÜNK, mennyei Atyánk, köszönjük, hogy reménységgel tekinthetünk az ítélet napjára, mert bár nekünk nincsenek olyan érdemeink, amelyekért jogot formálhatnánk a te országodra, bízhatunk abban, hogy Fiad értünk kihullott vére a javunkra billenti majd a mérleget. Köszönjük, hogy megszépíted számunkra ezt a földi kirándulást, a nehéz szakaszokon pedig erőt adsz túljutni, a csüggedések idején Szentlelkeddel támogatsz. Add, Uram, hogy felismerjük azokat a pillanatokat, amikor kóstolót adsz a te Lelked útján abból a másik életből, és tudjuk neked megköszönni. Tégy minket képessé kihasználni ezt az időt arra, hogy minden eltelt nappal kedvesebbek legyünk neked. Köszönjük neked, hogy a véget a te Fiad halálával és feltámadásával kezdetté minősítetted át, hogy a földi sátorunk összeomlása után hazavársz minket a mennyei hajlékba. Ámen.

Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájunkkal!

Illusztráció: Pixabay

Örökkévalóság vasárnapja

„Az az egy azonban ne legyen rejtve előttetek, szeretteim, hogy az Úr előtt egy nap annyi, mint ezer esztendő, és ezer esztendő annyi, mint egy nap. Nem késlekedik az Úr az ígérettel, amint egyesek gondolják, hanem türelmes hozzátok, mert nem azt akarja, hogy némelyek elvesszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen. De el fog jönni az Úr napja, mégpedig úgy, mint a tolvaj, amikor az egek recsegve-ropogva elmúlnak, az elemek égve felbomlanak, a föld és a rajta levő alkotások is megégnek. Mivel pedig mindezek így felbomlanak, milyen szentül és kegyesen kell nektek élnetek, akik várjátok és siettetitek az Isten napjának eljövetelét, amikor majd az egek lángolva felbomlanak, és az elemek égve megolvadnak! De az ő ígérete szerint új eget és új földet várunk, amelyben igazság lakik. Ezért tehát, szeretteim, minthogy ezeket várjátok, igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben. A mi Urunk hosszútűrését pedig üdvösnek tartsátok…” **(2Pt 3,8–15)**

FEHÉR CSILLA
lelkipásztor,
Barcaújfalu

Az egyházi év végén a kijelölt igék a világ végéről, Jézus visszajöveteléről, a nagy és döntő korszakváltásról szólnak. Ehhez az eseményhez különbözőképpen viszonyultak a levél keletkezésének idején. Egyfelől ott volt az Úr napját sóvárogva váró gyülekezet, másfelől a hitetlen, csúfolkodó környezet: „Hol van az Ő eljövetelének ígérete?” – semmi sem változik ebben a világban, az idő pedig múlik! Ez a hitetlenkedés és a hitet próbáló körülmények (üldözések, zaklatások) a hívők Jézus ígéretébe vetett bizalmát is kikezdték.

Őket akarja erősíteni a levél írója.

1. Isten időszámítása más rendszerben működik, vagy inkább nincsen is. Az idő csak nekünk, mulandó teremtményeknek fontos. Mi az időnek foglyai vagyunk, Isten az ura.

2. Újra előjön a „tolvaj” hasonlata, amely a vég eljövetelének váratlanságát, sokakra nézve megfosztó, kirabló jellegét szemlélteti.

3. A megelőző vasárnapok üzenetét a mai igék egy új gondolattal egészítik ki: az Úr nem késik, hanem időt hagy, „hogy mindenki megtérjen”. A levél írója eszébe idézi a címzett gyülekezetnek Jézus figyelmeztető szavait, amelyek az utolsó idők hitet próbáló jelenségeire utalnak: lesznek majd ámítók, akik félre akarják vezetni az embereket és kétséget ébresztenek a szívekben, lesznek majd olyanok, akik erőszakkal próbálják útját állni az evangéliumnak. Mindig voltak, vannak és lesznek olyan erők, amelyek Isten kiáradó szeretetének

A megelőző vasárnapok üzenetét a mai igék egy új gondolattal egészítik ki: az Úr nem késik, hanem időt hagy, „hogy mindenki megtérjen”. A levél írója eszébe idézi a címzett gyülekezetnek Jézus figyelmeztető szavait, amelyek az utolsó idők hitet próbáló jelenségeire utalnak: lesznek majd ámítók, akik félre akarják vezetni az embereket és kétséget ébresztenek a szívekben, lesznek majd olyanok, akik erőszakkal próbálják útját állni az evangéliumnak.

gátat akarnak szabni, vagy megkérdőjelezik azt. Szenvedésektől terhes időkben nehéz ezekkel szembeszállni: kitartani az Igazság mellett, és kételkedés nélkül hinni Jézus ígéretében: visszajövök, de addig is mindig veletek vagyok! Az Úr napja egészen biztos, hogy eljön, az „addig" (bármeddig tartson is) Isten türelmének a jele. Olyan, mint amikor a jó tanár előre jelzi a dolgozatírást, hogy legyen idő felkészülni rá, mert nem az a célja, hogy mindenkit benégyesezzen, hanem az, hogy mindenki jól teljesítsen. Aztán, aki ezt az időt nem használja ki, lelke rajta! A gyülekezetnek ebben az időben az a dolga, hogy tiszta és feddhetetlen maradjon, hogy az Úr napját békességben érhesse, élhesse meg. Ez egy olyan tennivaló, ami „egyedül nem megy". Jézus kell hozzá, az ő vére, amely, akár a tökéletes oldószer, kiveszi életünkből a szennyfoltokat, és amely, akár a téli hótakaró, eltakarja a hibákat. És persze kell a hit, amely ezt a tökéletes oldószert, illetve jótékony hótakarót az én személyes életemben is működésbe hozza. Ez egy olyan tennivaló, amely során nincs pihenés, lazítás. Része annak a feszült, készültségi állapotnak, amely sosem téveszti (lelki) szem elől az Úr napját: „Legyen derekatok felövezve, lámpásotok meggyújtva" – fogalmazza meg Jézus ezt az állapotot. A régi ember az öv felcsatolásával megrövidítette a hosszú alsó és felső ruháját, ezáltal nem szennyezte be az alját, és könnyebben tudott mozogni. A mozdulat a készenlét jele volt: útra, munkára, harcra. Mire kell készülnünk? A világ végére. Ami egyben egy új világ kezdete. Mindaz, ami döntő módon meghatározza ezt a világot: a végesség, és velejárói: a fájdalom, gyász, könny – eltűnnek azon a napon. Az isteni nagytakarítás, rendrakás alkalma lesz ez. Isten mostani türelme lehetőség számunkra, hogy minél kevesebb mocskot, lomot hagyjunk arra a napra. Ámen.

MENNYEI ATYÁM, te látod, hogy én milyen könnyen elvesztem a türelmemet a sok visszásság, igazságtalanság láttán. Hogy ilyenkor sokszor méregbe gurulok, nem válogatom meg a szavaimat, elragadtatom magam. Hogy magamról megfeledkezve számonkérem rajtad az ígéreteidet. Köszönöm, hogy velem ellentétben, te végtelenül türelmes vagy. Köszönöm, hogy a te szelíd Fiad a Szentlélek által mindig mellettem van, és segít hibáimat felismerni, azoktól megszabadulni. Köszönöm, hogy esélyem van tisztán és feddhetetlenül megérni a te napodat, és elcsendesedni a te békességedben. Ámen.

Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájunkkal!

Illusztráció: iStock

Pizsamaosztás

HORVÁTH CSABA
lelkipásztor,
Kiskapus-Oltszakadát

A focipálya sarkánál futottunk össze. Merre jár, Erzsi néni? – szólítottam meg. Megyek az uramhoz a temetőbe – válaszolta. Késő délután volt. A nap már lemenőben járt, vörösre festette a felhőket. Mintha meghasadt volna az ég kupolája, és valami átszivárgott, áttetszett volna a mögötte levő fényességből. Nem akartam kiigazítani Erzsi nénit, hogy így, ahogy mondta, nem helyes. Nekünk, kereszténynek, egy urunk van, és az Jézus Krisztus. Ezért a hivatalos levelekben is az „úr" szót kicsi ú-val írjuk. Magának férje volt, nem ura – akartam mondani, de aztán csak ennyit mondtam együttérzően: Jól teszi. Nemsokára halottak napja, meg világítás, aztán rendbe akarom tenni a sírt. Igen – bólogattam.

Elnéztem a focipályán sivalkodó, labdázó gyerekeket és fiatalokat. Sokszor csak a sírokat akarjuk rendbe tenni. Az életünket nem. Világítani készülünk, de nem kell a Világ Világossága vagy az örök világosság. Viszem a kisunokámat is, hogy szokja, hogy eljöjjön a temetőbe, a tatához. Igen, az nagyon fontos. Mi a neved, pici lány? – kérdeztem, és leguggoltam a hétéves-forma kislányhoz. Kitti – mosolygott rám. Szép neved van. Nem kéne már otthon lenned, és várnod, hogy anyuka kiossza a pizsamákat? Felkacagott. Nem. Nálunk nem osztja anya a pizsamákat. Elmosolyodtam, és visszafordítottam tekintetemet a focipályára. Tudod, amikor én gyerek voltam, egy ehhez hasonló focipálya mellett laktam. Amikor kimentünk nyaranta játszani, azt hittük, a napnak sohasem lesz vége. Azt hittük, hogy a végtelenségig a pályán játszhatunk, hogy a nap sohasem fog lemenni. Csodálatos érzés volt így kimenni a pályára, és elhinni, hogy miénk a tér, miénk a pálya, mi vagyunk a menők. Aztán beesteledett. Hamarabb, mint gondoltuk vagy amint számítottunk rá. Lassacskán megjelentek a szülők, nagyszülők, és sorra szólították a gyerekeiket. Ilyenkor mi, nagyobbak, csúfolódva kergettük le a pályáról a kisebbeket, hogy tűnés haza, mert anyuka már osztogatja a pizsamákat, gyerünk, le a pályáról! És volt pizsamaosztás? Volt, ahol igen. Csíkos pizsamád volt? Volt olyan is. Az klassz. Fel-egyenesedtem. Tudja, Erzsi néni, a halál és elmúlás olyan, mint a pizsamaosztás. Ezt most elmondhatom itt az utcán beszélgetve, mert ugyebár a temetési beszédben csak nem fogalmazok így. A pályán ott vagyunk mind. Nagyok, kicsik, fiatalok, idősebbek, ki játszik, ki csak kibicel, és a padról, árokpartról ordítozik, hogy miként kellett volna berúgni a gólt. Szóval sokfélék vagyunk. De legyünk bár különbözőek, ugyanazon ég alatt játszunk, vagy éppen csak szemléljük a játékot, és az alkony egyformán érint bennünket. Aztán szólítanak, és osztják a mennyei pizsamákat. Az pedig a fehér ruha. A bűnbocsánat, üdvösség ruhája.

Papbácsi – szólított meg Kitti. És olyan nem volt, akit nem szólítottak, mert nem volt apukája, anyukája? De. Igen. Volt. Nagyon sok. Akit nem szólítottak haza. Azok nem kaptak pizsamát? Nem tudom. Volt pizsamájuk, saját, de nem olyan, amit az apjuktól, anyjuktól kaptak. Nem tudom, milyen érzés lehetett abban aludni. Annyiban különböztünk tőlük, hogy mi meghallottuk a hívó szót. Válaszoltunk és engedelmeskedtünk. Tudtuk, hogy van egy apánk, anyánk, és van otthonunk, ahová hazamehetünk. Nemcsak játékosok voltunk, hanem gyermekek is, egy apának a gyermekei, tulajdonai valakinek, nem csak csatangoltunk,

> *Tudja, Erzsi néni, a halál és elmúlás olyan, mint a pizsamaosztás. Ezt most elmondhatom itt az utcán beszélgetve, mert ugyebár a temetési beszédben csak nem fogalmazok így.*

sodródtunk, hanem hazamentünk. Volt hova hazamenni. És jó volt otthon. Csak az kapott, aki szépen játszott és sok gólt rúgott? Nem, drága. Te sok gólt rúgtál? Inkább kapufákat – feleltem. De ott voltam a pályán. Soha nem érdekelte apámat, hány gólt rúgtam. Hanem? A sérüléseim érdekelték, ha megrúgtak vagy beleestem egy üvegbe, és csúnyán megvágtam magam. Akkor bekötözött? Igen. És a lányok? Azok majd a mennyországban virágos pizsamát kapnak majd? Leguggoltam a pici lányhoz. Igen. Azt hiszem, virágosat fognak kapni. Az jó. Én szeretem a virágokat. És milyen virág lesz a pizsamámon a mennyben? – kérdezett tovább Kitti. Becsuktam a szemem. Gyöngyvirág, azt hiszem. Jaj, az jó, az a kedvenc virágom! Miért csuktad be a szemed? Tudsz Istennel beszélni? Inkább csak hallgatni Istenre. És szokott veled beszélni? Igen. És hallod is? Néha. Nem az Isten szájával van a baj, hanem a fülemmel. Felkacagott. Vicces vagy. Tudtad, hogy a gyöngyvirág mérgező? Nem. Tényleg az? Tényleg van benne méreg. Hogy lehet ilyen szép virág mérgező? Miért teremtett Isten ilyen szép virágot, és bele mérget? Nekünk, embereknek méreg. Lehet, hogy a virágnak szüksége van erre a vegyületre, hogy életben maradjon, hogy biztosítsa az anyagcserét, hogy szép legyen, tündököljön, és hogy te meg én megcsodálhassuk. Tényleg? Talán, nem tudom. Pap vagyok, nem biológus. És a kígyó, amelyiknek mérge van? Mi van vele? Azt is Isten teremtette? Feltételezem. Miért? Hogy megvédje magát. Különben tudtad, hogy nagyon sok gyógyszernek kígyóméreg az alapja? Akkor nem is olyan rossz dolog? Nem egyértelműen rossz. A jó dolgokat is lehet rosszra használni. A teremtéskor az édenkertben csak jóra lehetett felhasználni, mivel a rosszat nem ismerték. Nem akarta Isten, hogy az ember megismerje a rosszat.

Együtt néztük a labdázókat a pályán. Hallod, Kitti, te az előbb azt kérdezted tőlem, hogy a virágoknak, csúszómászóknak miért van mérgük? Nézd meg ezeket a gyerekeket. Például azokat ott. Mindjárt összeverekednek. És miért? Egy labda miatt. Tele van a szívük méreggel. Haraggal. Indulattal. Dühvel. Az is igaz, hogy nem mindegyikből lesz orvos, mérnök, ügyvéd, üzletember, némelyikből csavargó vagy tolvaj, gyilkos is lehet. De egyenlő esélyekkel indulhatnak, még ha nem is egyenlő

háttérrel. Amikor hazamennek, tévézhetnek vagy tanulhatnak, olvashatnak. Ezt maguk választják. Az idejükkel és az eszükkel maguk gazdálkodnak. A döntést senki nem hozhatja meg helyettük. Az emberben is van méreg? Igen. Mikor? Amikor már a világra jövünk. Tényleg? Tényleg. Az én szívemben is? Igen, ott is. Akkor vigyáznom kellene. Igen. Vigyáznunk kell a szívünkre. De én sokat szoktam veszekedni a testvéreimmel. Meg a babáimmal is. Még a hajukat is megcibálom, amikor rossz teát főznek. Pedig csak játék, igaz? Igaz – horgasztotta le a fejét Kitti. Ma este szépen beszélek velük. Megígérem, papbácsi. Örülök, hogy találkoztunk, Erzsi néni. Vasárnap akkor megemlékezünk Józsi bácsiról. Istenhozzádot intettem, és továbbhaladtam az alkony felé. A nap vöröslő kapunak látszott, ahogy a látóhatár alá bukott. Józsi bácsi vajon átment-e már az aranykapun, vagy még mindig a temetőben van? – kérdeztem gondolatban. Elnéztem a pályát. Boldogok voltak. Ott álltak a pályán, és a nap utolsó sugarait élvezték. Sóhajtottam és megfordultam. Ideje hazamennem. Vajon ezeknek ki fogja elmondani, hogy az éjszaka a hajnal előtt a legsötétebb? Messziről hallottam Kitti kacagását.

Reformáció és halottak napja. **Összefonódó emléknapok**

Október végéhez közeledve a legtöbben lélekben már készülnek valamilyen jeles napra. A protestánsok a reformáció ünnepét október 31-én, a római katolikus testvéreink pedig a mindenszentek napját november 1-jén, illetve a halottak napját november 2-án ünneplik. Azt már kevesebben tudják, hogy ezek a napok szorosan egymáshoz kapcsolódnak.

BENKŐ TIMEA
teológiai tanár,
lelkipásztor

Mindenszentek napján a katolikus egyházban magasztos ünnepléssel emlékeznek meg azokról a szentekről, akiket nem ismer az utókor név szerint, akikről külön nem emlékeznek meg egy-egy napon. A mindenszentek közösségéhez azonban nem csak az elhunytak tartoznak, hanem az idő és tér keretein túl ez a közösség magába foglalja mindazokat, akik a keresztség által Krisztus testének tagjai. A halottak napján, november 2-án pedig az elhunyt testvéreikért imádkoznak, akik a római katolikus tanítás szerint még nem szabadulhattak meg a tisztítótűz kínjaitól. Régi egyházi szokás szerint az ünnep az azt megelőző este veszi kezdetét. Így van ez karácsony ünnepével is, hiszen a karácsony első napját megelőző estén, vagyis a szentestén köszönt be az ünnep. Mindenszentek ünnepe már október 31-én este, halottak napja pedig az ünnepet megelőzően már november 1-je estéjén elkezdődik. Élők és holtak közössége, élet és halál, az Istennél való örök élet kérdése – ez foglalkoztatta leginkább az embereket, egykor és ma egyaránt. És miközben életünk felől gondolkodunk, elkerülhetetlenül körülfoghat minket a haláltól, a számadástól, az elveszéstől való félelem is.

Luther Márton egyházújító munkáját hosszú folyamat előzte meg, melynek során ő végigjárta ennek a szent félelemnek és keresésnek az útját: mit tegyen még, hogy elnyerje Isten irgalmát, és a halál csak egy átszállóállomás legyen az Életbe. Az imádságos élet, személyes hittapasztalat nem volt elég számára. A Szentírást tanulmányozva hallotta ki Isten szavát: van út az Életbe, de ezt nem dolgozhatod ki magadnak, hanem Isten adja meg neked is kegyelemből. Az Életet elfogadhatod hitben és Krisztusért, vagyis azért, mert a keresztség által te is „megjelölt", elpecsételt tagja vagy a mindenszentek közösségének, és elkészített helyed van az Élők között. Ettől kezdve lettek a Luther és a többi reformátor által munkált reformáció jelszavai: egyedül a Szentírás a mérce, egyedül Krisztus az út, egyedül hit által, egyedül kegyelemből. Minden más megújítás ezekre az elvekre épült. Minden más reform – a tantételek felülvizsgálása, az istentisztelet megújítása, a keresztény élet mint hétköznapi istentisztelet berendezése – ezeknek a bibliai elveknek az immár látható kifejeződése.

Nem véletlen, hogy Luther éppen halottak napjához közeledve, mindenszentek napjának előestéjén adott hangot felismerésének. Halottak napján a római egyház a „tisztítótűzben szenvedő lelkekért" könyörög, Luther pedig az igéből éppen azt ismerte fel, hogy a tisztítótűz képzete ellentmond Krisztus érdemének, egyszeri, tökéletes áldozatának. Ma már egy új hullám próbálja elvonni figyelmünket attól, hogy mit is ünnepelnek a protestánsok október 31-én, és hogyan imádkoznak a római katolikusok ugyanezen az estén. A halloween ártatlannak látszó, hangulatos mókái mögött egy pogány kelta halottkultusz ősi rituáléi húzódnak meg. (Ezt a napot a kelták papjai, a druidák a halál istenének szentelték. A rituálék fontos része volt az emberáldozat. Azon házak elé, melyek lakói hajlandók voltak emberáldozatot szánni a papok által végzett rituálékra, mécsessel világító töklámpást helyeztek, annak jeléül, hogy a ház lakói immár az istenség védelmét élvezik.)

A reformáció kezdetben megújulási mozgalom volt, és a reformátorok sem akartak új egyházat alapítani. Csupán azt szerették volna, hogy az egyház

Régi egyházi szokás szerint az ünnep az azt megelőző este veszi kezdetét. (…) Mindenszentek ünnepe már október 31-én este, halottak napja pedig az ünnepet megelőzően már november 1-je estéjén elkezdődik.

térjen vissza a Biblia-központúsághoz, hogy az egyháztagok is visszataláljanak a Krisztusban felszabadult emberi élethez. A reformáció mégis szakadáshoz vezetett, mely máig fájó seb az egyház testén. Csak az 1817-es jubileumi évben, a reformáció 300 éves ünnepén olvashatunk arról, hogy a protestánsok úgy ünnepelték meg a reformáció ünnepét, hogy nem akarták támadni a másik felet, hanem a szakadás fájdalmát hangsúlyozták. Azóta pedig a 20. századi megújulási mozgalmaknak köszönhetően protestánsok és római katolikusok egyaránt azon fáradoznak, hogy az egyház szüntelenül megújuljon.

Luther 1517. október 31-én, mindenszentek napjának előestéjén tette közzé az egyház megújítását célzó 96 tételét, a hagyomány szerint a wittenbergi vártemplom ajtaján. Azon a „hirdetőfelületen", melyet a legtöbben láttak. Láthatták a „beavatottak", a mindenszentek miséjére igyekvő templomjáró hívek, akik féltették magukat és élő vagy elhunyt szeretteik életét. De eljuthatott a tanítás a kívülállókhoz is, a „templomajtón kívüliekhez", azokhoz, akiket az élet-halál kérdése foglalkoztatott ugyan, de nem keresték rá a válaszokat a templomban.

Jó marketingfogás volt ez Luther részéről. Vitairatának közhírré tétele lehetővé tette, hogy sokan elkezdjenek foglalkozni Isten igéjével, kezdetét vegye egy lelki megújulás. Az egyház azóta is folyamatosan megújul ugyanannak a Léleknek erejéből, aki a reformátorokban is munkálkodott. Jó volna, ha az egyéni hitéletben megélt megújulás mellé most is megtalálnánk a megfelelő eszközöket, a mindenki által elérhető „hirdetőfelületet", hogy egész közösségek megújulhassanak, és a „kívülállók" is visszataláljanak a nekik elkészített Élethez – egyedül Krisztus által.

Fotó: Kiss Gábor

Ünnepek és hétköznapok

Reformáció a hétköznapokban

HORVÁTH CSABA
lelkipásztor,
Kiskapus-Oltszakadát

A reformációt megünnepeljük – úrvacsorás istentisztelettel és kiváló szónoklatokkal, aztán becsukódik a templom kapuja. Mi lesz tovább? Letudtuk, kipipáltuk, ez is megvolt, vagy lenne valamiféle folytatása a hétköznapokban? A mai digitális világban? Őszinte leszek: nem tudom. Viszont azt tudom, tapasztalatból, hogy ez nem volt mindig így. Gyermekkori tapasztalataimból indulok ki, amelyek akkoriban egyfajta éleslátással vérteztek fel.

Az iskolából hazaérkezve megebédeltem, majd aludnom kellett pár órát. Ez nem mindig sikerült. A szobában volt egy kép, amit Luther-képnek neveztünk. A reformátort ábrázolta, Melanchthon Fülöppel, Gustav Adolffal és a hesseni Fülöp tartománygróffal. A háttérben meredek hegy, rajta várral. Luther bal kezét mintha áldásra emelné vagy figyelmeztetne, a másik kezében nyitott Biblia, ezzel a szöveggel: Erős vár a mi Istenünk! Az úrvacsora szent jegyei is ott voltak az oltáron, és egy feszület. Az erős vár a háttérben: a keresztközpontú lutheri teológia, az evangélikus reformáció nagy alakjai: a két szín alatti úrvacsora. Ma így értelmezném ezt az elrendezést. A kép egy kartonpapírra nyomtatott, olcsó reprodukció, egy úgyszintén olcsó, ám díszes kerettel ellátva, amiről lekopott az aranyozás. A titka az volt, hogy zenélt. Zenélő kép – így is neveztük. Kulccsal fel lehet húzni a szerkezetet, és akkor az elpengette az Erős vár a mi Istenünk dallamát. Csakhogy a gép már meghibásodott, és más dallamot vásároltunk helyette. Hogy azért mégis zenéljen.

Azt hittem, értékes ritkaságnak vagyok a birtokában, aztán Mokrán még láttam egy házban egy ilyen képet, a miénknél jobb állapotban. Abból hiányzott a zenegép. Fazekasvarsándon régen több ilyen kép is volt, sokan vásároltak ilyent a vándorárusoktól. A tisztaszobában a kaszni vagy komód fölé akasztották, így kicsit oltárjellege is lett a szoba azon részének. De a reformáció ott volt a hétköznapokban. Rá-rápillantott az ember, és büszkeség töltötte el: én evangélikus vagyok. A kedves, fülbemászó dallamot pengető szerkezet kiragadta az embert a hétköznapokból, az erős vár képe nem egy elérhetetlen csúcs tetején volt, hanem már a valóságban. Amikor ezek a képek még ott álltak a tisztaszobákban, a Bibliákat is rongyosra olvasták. Hiszen a kalendáriumon és a Szentíráson kívül más könyv nemigen volt, esetleg Petőfi összes költeményei.

A kedves, fülbemászó dallamot pengető szerkezet kiragadta az embert a hétköznapokból, az erős vár képe nem egy elérhetetlen csúcs tetején volt, hanem már a valóságban. Amikor ezek a képek még ott álltak a tisztaszobákban, a Bibliákat is rongyosra olvasták.

Idén elvittem Szebenbe a képet. A Brukenthal-múzeum restaurátora üveglapot tett a kartonra, hogy ne szállják a legyek, a keretet bearanyozta, patinásította, egy fémrestaurátor pedig azon küszködött, végül sikertelenül, hogy a régi zenedobozt

Fotó: Horváth Csaba

...a reformáció ott volt a hétköznapokban. Rá-rápillantott az ember, és büszkeség töltötte el: én evangélikus vagyok.”

ismét működésbe hozza. Az interneten próbáltam tájékozódni róla. Egy aukciósháznál találtam is egy jobbacska példányt, amit így hirdettek: Luther Márton és az evangélisták. Ezek sem jártak konfirmációra, gondoltam. Aztán találtam egy videofelvételt egy tájházról, ahol a Luther-kép muzsikál, de nem az Erős vár a mi Istenünket. Milyen szomorú: amikor már nem azt a dallamot játssza, amit kellene. Milyen szomorú, amikor az ember szíve már nem azt a dallamot dobogja, amit a Teremtő szeretne – gondoltam tovább ennek a képhistóriának a hétköznapjainkra illő tanulságát. Van egy szép restaurált képem, de még mindig nem az igazi. Van egy Luther-plakettem is, az ötvenes években ezt kapták a konfirmandusok emlékbe. Kirakták a falra, és büszkék voltak arra, hogy ők már konfirmáltak. Megerősítették a fogadalmat, amit annak idején a keresztszüleik tettek. Büszkén énekelték: szent hitemben megmaradok. És volt eredménye, volt foganatja? Igen. Még itt vagyunk!

Kormányválság, egészségügyi katasztrófa, társadalmi szintű ideológiai csatározás az oltáspártiak és -tagadók között, magas infláció, elhúzódó krízis, felfokozott indulatok. Ez 2021 őszének realitása hazánkban.

Ha a jelent a reformáció örök érvényű tanításán keresztül szemléli, mi az ünnep személyes üzenete ma az Ön számára?

ADORJÁNI DEZSŐ ZOLTÁN
püspök

• A reformáció mindenekelőtt egy lelki, hitbeli, egy teológiai és egyértelműen egyházi jelenség volt – kétségtelenül óriási civilizációtörténeti következményekkel. Amint a későbbiekben ráaggatott név, a „reformare" szó is azt jelenti: újraalakítani, visszaigazítani valamit az eredeti állapotnak megfelelően. Az egész folyamat Luther kérdésével kezdődött: Hogyan és hol találok egy kegyelmes Istent? – ez pedig nem egy retorikus, kizárólag formális bölcseleti vagy exegetikai kérdés, hanem a döntő, az egzisztenciális, az élet-halál kérdése volt Luther számára. Erre a nagyon személyes, mély és meghatározó kérdésre keresett és megadott válasz jelenti mind a mai napig a reformáció lényegét. De éppen ettől időszerű, hogy nem egy lezárt történelmi eseményt, befejezett gondolatot jelent, hanem olyan folyamatot, amely minden generáció számára egyértelműen választ ad arra, ami a kereszténység lényege, és ez Krisztus keresztje – Isten szeretetének válasza emberi elesettségünkre.

KOSZTA ISTVÁN
püspökhelyettes

• A kor, amelyben élünk, az egyház számára magában véve is reformációt jelent. Sokszor mondogatják, hogy ez a mai világ, a mai szellemi légkör nem kedvez az egyháznak. Nos, én éppen az ellenkezőjét érzem, és azt mondhatnám, hogy ez a jelenlegi elvilágiasodott gondolkodás, szellemiség, légkör nagyon is jót tesz az egyháznak, mert ez reformációt jelent számára, állandóan megújulásra készteti az egyházi gondolkodást és életet. Egyre jobban kiderül, hogy az egyházhoz tartozás nem lehet csak dísz, sallang, nem jelentheti csupán a jó ajánlólevelet az érvényesüléshez, nem lehet egy bizonyos polgári életforma megszokott tartozéka – egyedül az öntudatos és tudatos Krisztus-követés számít, egyéb semmi!

„Úr Jézus, Te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok! *Magadra vetted az enyémet, és nekem adtad a tiedet! Olyanná lettél, amilyen nem voltál, és olyanná tettél, amilyen nem voltam!"* (Martin Luther)

FEHÉR ATTILA
főtanácsos-esperes
(Kolozsvári Egyházmegye)

• A reformáción keresztül Isten beavatkozott a világtörténelembe, és megváltoztatta azt. Számomra a reformáció elsősorban megnyugvást jelent, hiszen tudom, hogy az Istentől kapott kegyelem az, ami megtart és megment. Ha felismerjük Isten üdvözítő kegyelmét, és ha elfogadjuk ezt az ajándékot, akkor boldog emberként élhetünk e földön, és örömmel hirdethetjük az evangéliumot. Az egyik korabeli anekdota szerint amikor Luthert a reformáció sikerességéről kérdezték, ő humorához híven állítólag azt felelte, hogy ő nem tett mást, csak hirdette az evangéliumot, és itta a jó német sört. Ez a frappáns válasz magába foglalja a megújulás minden tényezőjét. A mi dolgunk elfogadni a kegyelmet és hirdetni az örömüzenetet, reménységet nyújtani az istenhívők számára, együttműködésre buzdítani a keresztyéneket, figyelmeztetni azokat, akik másokat le akarnak igázni vagy hatalmaskodni akarnak fölöttük, és útmutatást kell nyújtanunk a keresők számára.

ZELENÁK JÓZSEF
esperes
(Brassói Egyházmegye)

• Ahogy 504 évvel ezelőtt, most is tisztánlátásra, megújulásra lenne szükség. Keressük a megoldást sok-sok megválaszolatlan kérdésünkre. Ebben nyújt segítséget a reformáció napi ige: *„Isten a mi oltalmunk, erősségünk, igen bizonyos segítség a nyomorúságban. Ezért nem félünk…”* (Zsolt 46,2–3a).

Nem félünk, mert nekünk változhatatlan, rendíthetetlen Istenünk van. Ez az Ő tulajdonsága. Ezek a kifejezések pontosan azt akarják kiemelni: minden megremeghet, de az Úr hatalma rendíthetetlen. Az *„igen biztos segítség”* valami olyasmit jelent az ősi nyelven, hogy teljesen biztosan megtalálható. Nincs az a tragikus helyzet, amelyben ha a hívő ember azt kérdezi: De hol vagy, Uram?, akkor ne találná meg őt. Ez az ige nem azt mondja tehát, hogy: erős vár a mi Istenünk, vagyis nincs nyomorúság, nincsenek katasztrófák, betegségek, hanem pontosan ezek mellett – sőt ezek ellenére is – Istennek a jelenléte, a vele való közösség megújítja életünket. *„Azért nem félünk.”*

BOBCSOK LUDOVIC-ANDREI
esperes
(Szlovák Egyházmegye)

• A bölcs Salamon király azt mondta: „Semmi sem új a nap alatt”. Környezetünkben manipulációval, pro és kontra véleményekkel találkozunk, sok szenvedést és beteg embereket látunk. Milyen célt szolgálhat ez a helyzet? Van-e visszaút ahhoz, amit elveszítettünk? Lehet, hogy ezúttal is Isten mondani akar nekünk valamit. Amint az emberiség történelme során ő megváltoztatta, megreformálta életünket, most is azt akarja, hogy megújuljunk, hogy az övéi legyünk. Hallgassuk meg Isten szavát, hiszen ilyen helyzetekben Isten sokszor megszólította az embereket. A jordániai pusztában Keresztelő Szent János megbánásra szólított fel, szobája csendjében Luthernek Isten megmutatja az üdvözülés útját, „Sola redemptione Christi”. Most sem, e világ pusztájában sem vagyunk egyedül. Ott, ahol az ember tehetetlen, a körülmények felemésztik, rá kell jönnie, hogy mögötte valaki sokkal nagyobb áll, mint ő maga. Valaki, aki életünknek értelmet ad ebben a kaotikus világban is.

Báró **Ambrózy Andor** életútja

KOVÁCS ZSOMBOR
lelkipásztor,
Temesvár

„Magyarnak lenni nem születés, hanem vállalás kérdése” – mondta el Potápi Árpád János államtitkár az idei Temesvári Magyar Napok megnyitóján. Ezek a szavak kiválóan jellemzik Báró Ambrózy Andor személyiségét, életútját is: igazán és őszintén vállalta magyarságát, időt, anyagiakat nem kímélve, vállalta az evangélikus egyházhoz való tartozását, mindig áldozatra készen, nemes akarattal és segítő szándékkal embertársai iránt. A bánsági magyarok egyszerűen csak így nevezték: a Báró. Pedig Vetter Andor nem bárónak született – valószínűleg nem is teljesen magyarnak, bár biológiai szüleiről semmit sem sikerült megtudnom. 1878. június 28-án Temesgyarmatán látta meg a napvilágot, és kilencéves korában fogadta örökbe a gyermektelen báró Ambrózy Béla. Két évre rá, 1889. október 8-án, a 671-es császári és királyi rendelet, Ferencz József s.k. és báró Orzy Béla s.k. aláírásával, kimondja: „az Ambrózy család nevét, előnevét, bárói rangját és czímerét az örökbefogadott Vetter Andorra átruházom”.[1] Így válhatott Vetter Andor báró Ambrózy Andorrá, aki „méltónak bizonyult nagynevű örökbefogadójához”.[2] Az elemi osztályokat Temesgyarmatán és Temesváron végezte, majd egy évig, az 1894–95-ös tanévben Szarvason tanult, a VII. osztályt pedig már a pozsonyi evangélikus gimnáziumban végezte el (Gudenus, 1990. 43. o.).[3] A középiskola után a nagyváradi, kassai, keszthelyi és magyaróvári gazdasági akadémiákon tanult, okleveles gazda lett. Beutazta Európa és Afrika nagy részét, de járt New Yorkban és Pittsburghben is, ahol az osztrák–magyar nagykövetségen több évig végzett diplomáciai szolgálatot. Apja, báró Ambrózy Béla halála után hazatért, és a családi birtokon gazdálkodott. Az első világháború alatt 36 hónapig volt a fronton, majd a császári és királyi 3. huszárezred tartalékos századosaként szerelt le. Több ízben is kitüntették vitézségéért. Az igazi harc azonban a háború után kezdődött, a határmódosítást követően. Ezt a harcot is ugyanolyan szívós makacssággal, töretlen hittel és áldozatkészséggel vállalta.

Kulturális, politikai és egyházi téren egyaránt maradandót alkotott. A kényelmesebb út, a kivándorlás helyett az akadályokkal teli utat választotta: az itthon maradást. Az ő közreműködésével jött létre 1922-ben, egész Romániában először, magyarpárti alakulat, majd, amikor az országos Magyar Párt alakuló gyűlését tartották, a bánsági kiküldöttek az ő vezetésével utaztak Kolozsvárra, ahol országos alelnökké választották. A bánsági tagozatnak kezdetben alelnöke, majd 1926-tól haláláig elnöke volt. Elévülhetetlen érdemei vannak a Székely László tervezte temesvári Magyar Ház megépítésében, melynek avatóünnepségén, 1930. november 29-én, mint a Magyar Ház Rt. elnöke, ezt mondta: „alkalmam volt látni a bánsági magyarság lelkesedését, ragaszkodását fajunkhoz és kultúránkhoz. Meghatva láttam, hogy sietnek a legszegényebbek is adományaikkal hozzájárulni a mi házunk építéséhez. A Mindenható áldása legyen rajtunk, és adjon nekünk erőt, kitartást a további küzdelemhez – az egymás iránti megértés és szeretet vezéreljen mindnyájunkat, el ne csüggedjünk soha, hanem bízzunk magunkban, mert ott, ahol annyi erő és kiváló tulajdonság lakozik, mint a mi népünkben, annak a népnek létjogosultsága van, és kell, hogy jogos kívánságai teljesüljenek. Ne adjuk fel a további küzdelmet, ne rakjuk ölbe kezünket, hanem dolgozzunk, alkossunk és tekintsük házunkat csak egy állomásnak, amelyet a többi követ.”[4] Sajnos nem bizonyult jó prófétának: nemcsak hogy több ilyen intézmény már nem létesült, hanem még azt is elvették, amit mi, magyarok építettünk a báró vezetésével.

Már csak ezért sem hagyhatjuk annyiban a Magyar Ház visszaszerzéséért folytatott jogos küzdelmünket. Tartozunk ennyivel az ő emlékének.

Báró Ambrózy Andor sokrétű tevékenysége nem merült ki a kulturális vagy politikai szerepvállalásban, hiszen ő az evangélikus egyházat anyagilag és lelki téren is támogatta. Először a gyülekezetnél, majd az egyházmegyénél tevékenykedett, és 1927. április 3-tól, amikor Frint Lajos aradi lelkész lett az önálló evangélikus egyház első püspöke, báró Ambrózy Andort választották meg a zsinatpresbiteri alapon álló romániai evangélikus egyház főfelügyelőjének. Ezt a hivatalt egészen haláláig viselte. Mindent megtett

Ambrózy Andor portréképe a temesvári templomban. Fotó: Tamás Eszter

az önálló evangélikus egyház létrejöttéért, hatékonyan tárgyalt a nemzeti és vallási kisebbségek védelme érdekében Budapesten és Bukarestben egyaránt. Segítette a rászorulókat, szegényeket, özvegyeket és árvákat, önzetlenül támogatott minden kezdeményezést, amely a magyarság megmaradását, itthon való boldogulását szolgálta.

1910-ben vette feleségül nemes Dálnoki Kenyeres Mártát, akivel 22 évig élt boldog házasságban. Gyermekük nem született. Erről ő maga, egy ifjúsági találkozón, így nyilatkozott: „Nekem nincsen családom. Nekem nem kell gyermekeim jövőjéért harcolnom. De mégis harcolok, mert az én gyermekem minden magyar, aki itt él, ezen a kis darab földön, a mi Bánságunkban. Harcolni fogok, hogy nektek, akik örökünkbe léptek, már könnyebb, jobb sorsotok legyen, mint a mienk volt."[5]

Báró Ambrózy Andorral 1932. november elsején kihal a bárói család. Pogány László, a *Temesvári Hírlap* főszerkesztője, a november 3-ai vezércikkében ezt írja: „Az Ambrózy bárók családi kriptáján megfordítják a címert. Az Ambrózy báróknak nincs folytatásuk és a megtérő utód már nem ős. De megfordíthatjuk a címert mi is a hatalmas nagy kripta felett, ahová annyi bizodalmunk van már temetve. Mert sírba szállt – mondhatnánk – az egyetlen és utolsó bánsági magyar főnemes, aki a mi magyar paraszti életünk, a mi magyar kereskedő-bajaink, a mi magyar adógondjaink, a mi magyar iskola-bújaink kálváriás útját választotta a könnyebb megoldások helyett. (…) itt maradt Földnélküli bárónak. Itt maradt: magyarnak. És ezzel az ősi címer talán megkopott aranyára új és szebb ragyogást hozott."[6]

Báró Ambrózy Andor temetésére halottasházzá alakul a temesvári Magyar Ház, melynek első emeletén, a fekete gyászdrapériákkal bevont hatalmas díszteremben ravatalozzák fel. Koporsója körül állandó gyászőrséget állnak a magyar cserkészek és a Magyar Ifjúsági Tagozat képviselői. Pénteken, 1932. november 4-én, a koporsót leviszik a Magyar Ház udvarán felállított ravatalra, ahonnan utolsó földi útja az evangélikus templomba vezet. Itt Frint Lajos püspök tartja a gyászbeszédet, Argay György főesperes pedig a búcsúztatót. A Temesvári Magyar Dalárda, melynek szintén a báró úr volt az elnöke, gyászhimnuszokat énekel. A több ezer lelket számláló halottas menet az evangélikus templomból Újszentesen keresztül vonul a temesgyarmatai római katolikus temetőbe, ahol a báró úr koporsóját a családi kriptában helyezik el.

Végezetül álljon itt egy részlet dr. Ungor Adolf, a bánsági Magyar Párt alelnöke gyászbeszédéből:

„Összegyűltünk utolsó hívó szavadra, bár te már nem láthatod (…) Elpazaroltad erőidet, ezért szemrehányás illet, de egyben a legnagyobb dicséret is, mert példát adtál az igaz önzetlenségből. Felkerested, vigasztaltad és felemelted az utolsó magyar falu kisemberét is. Bárója voltál a magyar ügy érdekében mindenkinek, csak magadnak nem. Lelked egész ideális beállítottsága az, ami a vezérségre predesztinált és ami a Te emlékedet a bánsági magyarság lelkében soha el nem múlóvá teszi. Emlékedet utódaink is el nem halványuló kegyelettel fogják megőrizni."[7]

---

1 671 / 1889. Császári és Királyi rendelet.

2 Szekernyés János: A legnagyobb magyar méhész. 100 éve hunyt el báró Ambrózy Béla. In: *Művelődés. Közművelődési folyóirat,* Kolozsvár 2011, 19.

3 Rébay Magdolna: A békéscsabai és szarvasi evangélikus gimnázium története és szerepük az arisztokraták oktatásában. In: *Pedagógiatörténeti Szemle*, 3. évf. (2017), 1–2. szám, 45.

4 *Temesvári Hírlap* XXVIII. évf., 273.sz., 1930. november 30., 1.

5 *Déli Hírlap* VIII. évf, 251. sz., 1932. november 4., 2.

6 *Temesvári Hírlap* XXX. évf., 250. sz., 1932. november 3., 1., Pogány László: *Az álmodóhoz*

7 *Temesvári Hírlap* XXX. évf, 252. sz., 1932 november 5., 2.

Simion Hegyi Margit:
„Eléggé vérszegényen éltem meg, hogy evangélikus vagyok”

1. rész

Többéves kihagyás után ismét festménytárlatnak adott helyet a kolozsvári Reményik Sándor Galéria. A püspöki székház és műemlék templom felújítása, valamint a koronavírus-járvány miatt több éve nem került sor kiállításra. Megtisztelő, hogy 2021 őszén az első kiállító művész a kolozsvári gyülekezet presbitere és oszlopos tagja, Simion Hegyi Margit. Portré rovatunkban az ő életútját, s ezáltal felmenői, valamint Erdély 20. századi történetének egy kis szubjektív szeletét ismerhetik meg az olvasók.

BOLDIZSÁR BEÁTA
interjúja

Örökség

Ez Simion Hegyi Margit festő, formatervező festménykiállításának a címe, a művésszel a tárlat utolsó napján, a festmények levétele előtt találkozunk. Magában a címben én tulajdonképpen az embert látom, illetve azt az örökséget, amit ő magában hordoz, és amit a művészetén keresztül megmutat a nagyvilágnak. Simion Hegyi Margit ugyanis a festészet szeretetét örökségként kapta, s bár az élet úgy hozta, hogy hosszú évekre abbahagyta a festést, a több évtizedes kihagyás sem tudta elfojtani azt az elemi erővel kitörő tehetséget és kifejezőképességet, amely az ereiben csörgedez. „Amikor festek, azt festem, ami bennem van, ami megragad. Engem a szín, a forma vagy a téma ragad meg. Soha nem ülök le úgy alkotni, hogy előtte ne gondolnám át, mit szeretnék megfesteni, és hogyan. Tanárként mindig felvázolok magamnak egy logikai sémát, még ha úgy tűnik is, hogy a festményeim nincsenek átgondolva” – mondja mosolyogva. „Olyan kalandos életem volt, hogy volt időm elgondolkodni, átrágni magam sok témán. Gyermekként naponta tizenöt kilométert gyalogoltam az iskolába és vissza, a verseket, leckéket az úton tanultam meg. Mire hazaértem, az elméleti részt már tudtam. Mivel gyaloglás közben sokszor átfagytam, otthon először lefürödtem, lefeküdtem aludni, később pedig, amikor a szüleim felébresztettek, megírtam a leckéket” – emlékezik vissza.

Hol is kezdődött ez a kalandos élet?

„1943-ban születtem szüleim második gyermekeként Beresztelkén (Szászrégentől 3 km-re), ahol nagyapámnak volt egy tejüzeme. 1912-ben hatalmas tornádó söpört végig Bálványosvár-aljától Korondig, Beresztelkén a falu valamennyi háza lakhatatlanná vált, a Bánffy-kúriát és a hozzá tartozó arborétumot a földdel tette egyenlővé. A tornádó után nagyapám megvette Bánffy Miklóstól az arborétumot, a kastély helyére pedig felépítette a tejüzemet, ahol négyéves koromig laktunk, és ahonnan végül elmenekült a család. Édesapám amerikai fogságba került Németországban. Anyukám testvéreivel együtt menekültünk Magyarországra, ahol több mint egy évet töltöttünk Balatonfűzfőn, a bombázásokat jégpincékben vészeltük át. Édesanyám mindig emlegette, hogy Tamási Áron ringatott az úton. A menekülésekor alig voltam egyéves, és rengeteget sírtam… Aztán hazaengedtek” – zárja rövidre a visszaemlékezés korántsem kellemes epizódját. „Amikor visszakerültünk Beresztelkére, édesapám még

Fotók: Kiss Gábor

fogságban volt. Minden este a kavicsos ösvényen édesanyám hallotta, hogy jönnek, és kavicsokkal dobálják a házat. Egyik este édesanyám nyitva felejtette a bejárati ajtót. Egyszer csak nyílt az ajtó, a kilincset próbáló férfi is meglepődött, hogy nyitva találta, végül azt mondta édesanyámnak, hogy máskor zárja be az ajtót, és kiment. Hiába tartott édesanyám egy kést az előszobában a terítő alatt, hogy megvédjen, ebben a stresszben végül elköltöztünk." Margit édesapja idővel hazakerült, és elkezdődött a család vándorlása. Először Barótra, majd Székelykeresztúrra költöztek, utóbbi városban kezdte el Margit és az egy évvel idősebb bátyja, Hegyi Péter az iskolát. „Nyirő Réka volt a tanítónőnk, az apját épp keresték, Nyirő József valahol bujdosott. A lánya annyira ideges volt, hogy a fa tolltartókat törte össze a fejünkön…" – idézi fel a háború utáni éveket Margit. „Édesapám, Hegyi Péter a székelykeresztúri vajgyárban volt igazgató. Kitették egy szép napon. Mivel bélyeggyűjtéssel is foglalkozott, minden évben nyilatkozatot kellett adnia arról, hogy kivel veszi fel a kapcsolatot. Nagyapámtól az 1948-as államosításkor mindent elvettek, Erdély legmodernebb tejüzemét leszerelték és Bukarestbe szállították. Apámat évente kihallgatták – sosem zárták be, talán szükségük volt szakemberre. A származásunk miatt sokat zaklattak. Apám tejszakemberként Székelykeresztúr után Segesváron kapott állást, a technikumban is tanított. Aztán érkezett egy bukaresti rendelet, miszerint Gyergyóremetén felépítik a tejporgyárat, és apámat oda áthelyezik. Így kerültünk Remetére. Édesanyámmal és a testvéremmel egy hónapig egy marhavagonban laktunk a felpakolt ingóságainkkal, míg végül megérkeztünk Ditróba. Ott is két helyen laktunk, míg végül megépült Remetén a gyár, és szolgálati lakásokat is létesítettek. A székelyek közé bekerülni igazi kaland volt…" – meséli gyermeki lelkesedéssel. A gyermek számára csodaként megélt mesebeli világ valóságához azonban hozzátartozott, hogy „megtanultunk a semmiből élni, öltözködni. Vágtuk a rongyokat, foltoztunk, édesanyám pedig elkezdett rendelésre festeni, hogy pótolja a család jövedelmét."

Saját hajából készítette az ecseteket

- Mesélj édesanyádról – kérem Margitot, ugyanis tőle nemcsak a festészet és a kreatív alkotás szeretetét, hanem az evangélikusságát is örökölte. „Édesanyám, Hegyi (született Józsa) Margit Nagysajón született, de gyerekkorában főként Zselyken,

majd Tacson és Besztercén laktak. Nagyapám Józsa Márton evangélikus kántortanító volt Zselyken, a gyerekek még kicsik voltak, amikor tüdőgyulladásban meghalt, és öt árvát hagyott maga után. Nagymamát, aki budapesti kislány volt, a szükség tanította meg tehenet tartani. Hogy gyerekeit eltartsa és iskoláztassa, megtanult paplant varrni. Amikor egyetlen fiúgyermeke Kolozsvárra került, mert felvették a teológiára (szerk. megj.: Józsa Márton evangélikus lelkész), a család beköltözött Kolozsvárra." A trianoni döntést követő erdélyi létről, a család zselyki éveiről Józsa Márton evangélikus lelkész életrajzából tudhatunk meg sok érdekes, ugyanakkor szívet facsaró részletet. Margit úgy nyújtja át Fabiny Tamás könyvét, mely tartalmazza a nagybácsi életrajzát, hogy közben megjegyzi: „úgy tudom, Józsa Mártonnak csak két keresztgyermeke volt: Tamás és én." (Fabiny Tamás: *...hogy néki szent házat építs...*, Luther Kiadó, 2010).

A kolozsvári évek alatt Margit nagymamája az Eperjes utcában lakott albérletben, és kosztosokat fogadott, egyetemistákat. A lányok közül az egyik tanítóképzőt, a másik könyvelést végzett, a harmadik az egészségügyben dolgozott, Margit édesanyja pedig egy ügyvédi irodában volt titkárnő. Így ismerte meg férjét, Hegyi Pétert, Margit édesapját. „Édesanyám mindig szeretett festeni, Besztercén egy Brătulescu nevű fiatal festőtől vett órákat. Nagymama folyton azt kereste, hogy anyám ebbe az irányba fejlődjön, de nem volt pénze taníttatni édesanyámat." Az is családi legenda, hogy ha kinyitottak egy szekrényajtót, és az tele volt rajzolva, akkor az a kis Józsa Margit műve volt. „Édesanyámék gyerekkorukban a hajukat vágták, és úgy készítettek ecsetet, kavarták a festékeket" – osztja meg Margit édesanyja gyerekkorának az emlékeit. „Emlékszem – folytatja –, édesanyám már kisgyerekkorunkban rajzolta a portréinkat. Mikor Székelykeresztúron éltünk, Ipó László festőművész felkarolta a tehetséges nőket, és ott kezdett el megélhetésszerűen előbb textilre festeni. Majd elkerültünk Gyergyóremetére, ahol rendelésre festett, főként szentképeket." A példa már kiskoruk óta ott állt a gyerekek előtt: „Édesanya mit csinált? – míg alkotott, mondta, hogy üljetek csendben és rajzoljatok. A testvérem mozdonyokat, vonatokat, kocsikat rajzolt nagyon aprólékosan, én vonatsíneket, virágokat, felhőket és ütközőt rajzoltam. Emlékszem, édesanyám megkérdezte tőlem, hol a vonat? – és én azt válaszoltam, hogy elment."

1956 tavasza

„Ditróban jártuk testvéremmel a hatodik osztályt 1954-ben, 1955 őszén már Gyergyóremetén kezdtük a hetedik osztályt. Miután a határt lezárták, édesanyám minden évben kérvényezte az útlevelet, hogy át tudjon utazni Magyarországra. Mert csak édesanyám jött vissza, az édesanyja és a testvérei ott maradtak Magyarországon. Mire megkezdődött az iskola, hosszú évek után végre megadták az útlevelet. Édesanyám kiutazott velünk kettőnkkel Magyarországra, és ott jártunk iskolába hat hónapot. Vörösberényben, oroszórán a tanár jött, leadta a leckét, kérdezett, de senki nem felelt. Egyik alkalommal megjött a bátorságom, jelentkeztem és feleltem. Eltelt egy-két oroszóra, és egyik szünetben körülvettek a gyerekek az udvaron, az egyik fiú megfogta a nyakkendőmet, és azt mondta: »Lehetsz te vendég, kislány, de ha még egyszer felelsz az oroszórán, összetörlek!« Sírva mentem haza, elmondtam otthon, hogy mi történt. A család összeült, ugye mind menekültek voltak a rokonaim, és azt mondták: »Na, Margitkám, értsd meg, többet nem jelentkezel.«" Sajátos lélektana lehetett azoknak a feszült hónapoknak, amelyekre Margit is visszaemlékezik: „Persze komiszok voltunk mi is. Jöttek az autók orosz katonákkal az utcán, a fiúk kezében kövek, dobálták őket, mi meg köpködtünk. Egy ilyen periódusban voltunk Magyarországon. 56 tavaszán utaztunk haza Remetére."

Portré rovatunk írását az *Evangélikus Harangszó* téli lapszámában folytatjuk.

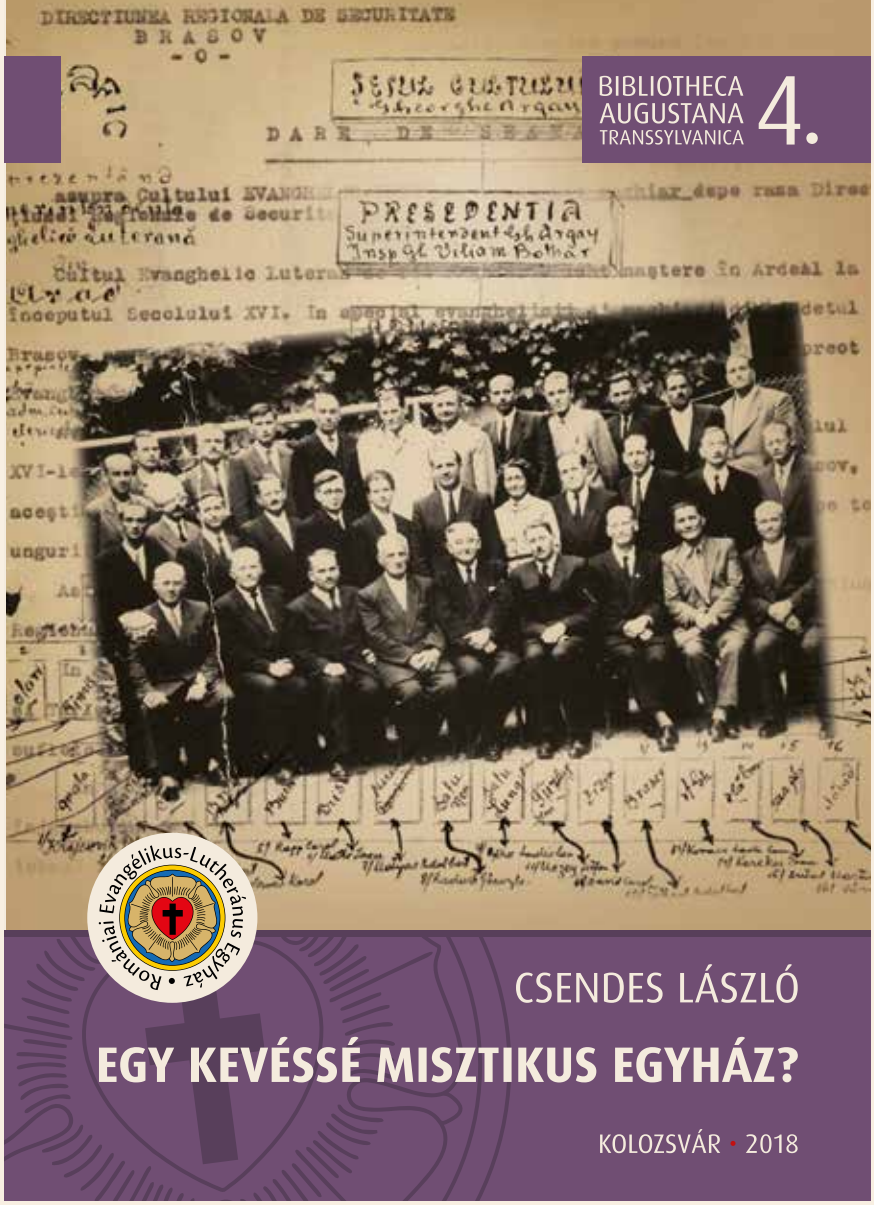

Csendes László:
Egy kevéssé misztikus egyház?

Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház,
Kolozsvár, 2018, 244 oldal

A *Bibliotheca Augustana Transsylvanica* sorozat eddig megjelent kötetei.
Megvásárolhatóak szerkesztőségünk címén, valamint az Idea Könyvtér webáruházában: ideakonyvter.ro

Ajándékozza meg szeretteit lapunkkal!

RENDELJE MEG AZ EVANGÉLIKUS HARANGSZÓ MAGAZINT KARÁCSONYRA!

HOGYAN RENDELJEN?

- **Postautalvánnyal** (mandat poștal) – a formanyomtatványt és részletes tájékoztatást kérje lelkészi hivatalában.
- **Banki átutaláshoz** vegye fel a kapcsolatot szerkesztőségünkkel az **evangelikus.harangszo@gmail.com** címen vagy telefonon a **+40264-596-614** telefonszámon.

HATÁRIDŐ

- A postautalványt küldje be **december 6**-ig, hogy megérkezzen időben szerkesztőségünkbe.
- Banki átutalás esetén **december 13**-ig lépjen kapcsolatba velünk.

Rendeljen egy egész évre szóló ajándékot, vagy csak a téli lapszámot.

Árak postázással:

- éves előfizetés (4 lapszám) **40 lej** (+5 lej postadíj utalvány esetén),
- téli lapszám **10 lej** (+5 lej postadíj utalvány esetén)